

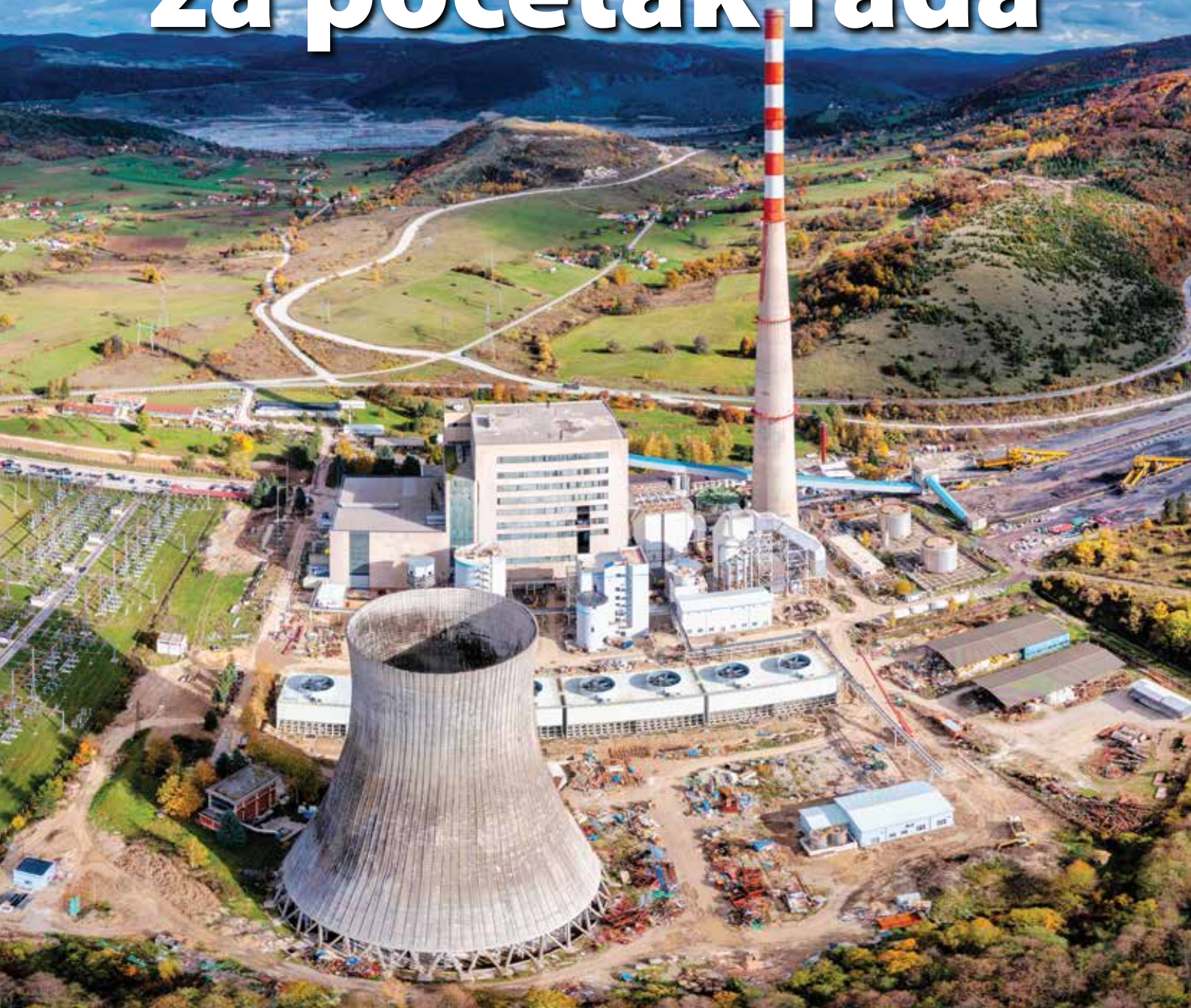
ELEKTROPRIVREDA

#454 LIST ELEKTROPRIVREDE
CRNE GORE AD NIKŠIĆ

**KRAJ NOVEMBRA U PROCESU PUŠTANJA
TE PLJEVLJA U RAD, NAKON EKOLOŠKE REKONSTRUKCIJE**

Stigao ugalj za početak rada

IMPRESUM

Predsjednik Odbora direktora
MILUTIN ĐUKANOVIĆ

v.d. Izvršnog direktora
BOJAN ĐORDAN

Rukovodilac Sektora za korporativne komunikacije
TOMAŠ DAMJANOVIĆ
tomas.damjanovic@epcg.com

Šefica Službe za odnose sa javnošću i marketing
MILICA ABRAMOVIĆ
milica.abramovic@epcg.com

Glavni i odgovorni urednik
MIODRAG VUKOVIĆ
miodrag.vukovic@epcg.com

Novinar
TATJANA KNEŽEVIĆ PERIŠIĆ
tatjana.perisic@epcg.com

Fotografije
ZORAN ĐURIĆ
zoran.djuric@epcg.com

Dizajn i priprema za štampu
BLAŽO VELJOVIĆ
veljovic.pg@gmail.com

MI.SMO@EPCG.COM

Pitajte, komentarišite, predlažite, sugerišite, uključite se u donošenje odluka, utičite na definisanje i realizaciju strateških ciljeva i razvoj Kompanije. Vaše mišljenje jako je važno.
Adrese: **mi.smo@epcg.com**, interni web portal ili u pisanoj formi preko pisarnice.

#454

ISSN 1805136
NIKŠIĆ, NOVEMBAR 2025.

SADRŽAJ

LIST ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE AD NIKŠIĆ

Adresa redakcije: **Ulica Vuka Karadžića 2, Nikšić**
Tel/faks: **040/204-223**
e-mail: **list.epcg@epcg.com**
web sajt: **www.epcg.com**
Izdavač: **Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić**
Tiraž: **1200**
Štampa: **Grafo Group**

KRAJ NOVEMBRA U PROCESU PUŠTANJA TE PLJEVLJA U RAD, NAKON EKOLOŠKE REKONSTRUKCIJE
Stigao ugalj za početak rada 4

MINISTRI EKOLOGIJE I ENERGETIKE DAMJAN ĆULAFIĆ I ADMIR ŠAHMANOVIĆ POSJETILI ELEKTROPRIVREDU CRNE GORE
CBAM mehanizam prijeti crnogorskom energetsom sektoru 6

MILUTIN ĐUKANOVIĆ NA MEĐUNARODNOJ KONFERENCIJI ELEKTRANE 2025
Za tri godine realizovali smo investicije vrijedne preko 200 miliona evra 7

NA KRNOVU POČELA MONTAŽA PRVIH ELEMENATA VE GVOZD
Vremenski uslovi diktiraju tempo radova 8

EPCG uspješno prošla resertifikacionu provjeru integrisanogsistema menadžmenta 11

U PKCG OBILJEŽEN SVJETSKI DAN KVALITETA
Kvalitet garant održivog razvoja 12

DR MARIJA VUJACIĆ,
GLOBALNA MENADŽERKA U HITACHI ENERGY
Pamet nam odlazi iz države

29

ZAVRŠENA REKONSTRUKCIJA AGREGATA A7 NA HE „PERUČICA“
Unaprijeđena pouzdanost i efikasnost sistema

10

U POSJETI OJ BUDVA
Rekordna naplata 13

PREDSTAVNICI EPCG UČESTVOVALI NA PARTNERSKOM SASTANKU PROJEKTA „REIND-BBG“
Cilj revitalizacija napuštenih industrijskih lokacija 15

NAŠI MLADI INŽENJERI MATIJA MIĆUNOVIĆ I MILAN ĐUROVIĆ, NA IX SAVJETOVANJU KO CG CIGRE, PREZENTOVALI NOVA RJEŠENJA ZA HE „PERUČICA“
Za sigurniji i pouzdaniji rad agregata 16

Internet 18

Javni poziv za dodjelu stipendija studentima državnih fakulteta za studijsku 2025/2026. godinu 22

MILICA DRAGAŠ, RUKOVODITELJKA, FGD/DENOX POSTROJENJA U TE PLJEVLJA
Krojim svoje snove 24

BRANO JAKUBOVIĆ, JEDAN OD OSNIVAČA BENDA DUBIOZA KOLEKTIV
Mi baš pravo volimo da sviramo!

38

DRAGOJLA NENADIĆ, PRIČA ŽENE IZ TE PLJEVLJA
Četrdeset godina predanosti

20

MILOŠ KRUŠKA, REFERENT ZA SISTEME KVALITETA U DIREKCIJI ZA IMS I OPŠTE POSLOVE
Snaga posvećenosti i timskog duha 27

PRIČA O RELJEFIMA ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE (I)
Vizionari jednog vremena 32

EPCG UZ DOM STARIH U PODGORICI
Važno je da čovjek zna da nije sam 34

Preporuke za čitanje 42

Preporuke za film 43

oBOJANA strana / Mudre misli 44

Nagradna Igra 45

REPORTAŽA
BEDEMIMA STAROG GRADA KOTORA

40

KRAJ NOVEMBRA U PROCESU PUŠTANJA
TE PLJEVLJA U RAD, NAKON EKOLOŠKE REKONSTRUKCIJE

Stigao uglj za početak rada

Startna kotlarnica, kao objekat od prioritnog značaja, prva je puštena u probni rad i radi u režimu ručnog upravljanja, usljed korišćenja dizela kao pogonskog goriva. U momentu završetka ovog teksta, stigle su potrebne količine uglja za potpalu kotla i započet process hidro probi

Tatjana Knežević Perišić

Kraj novembra u TE Pljevlja, protiče u završetku radova na projektu ekološke rekonstrukcije. Prema riječima **Žarka Čačića**, rukovodioca podružnice, startna kotlarnica, kao objekat od prioritnog značaja, prva je puštena u probni rad.

Iako je izvođač radova imao određeno kašnjenje, objekat je stavljen u funkciju i trenutno radi u režimu ručnog upravljanja, usljed korišćenja dizela kao pogonskog goriva. U startnoj kotlarnici ugrađena je potpuno nova oprema, uključujući savremene kotlove i gorionike najnovije generacije renomiranog proizvođača, namijenjeni za rad na dizel gorivo i mazut, kaže Čačić.

Ističe da je pokretanjem startne kotlarnice, obezbijedena proizvodnja pare

neophodna za rad postrojenja hemijske pripreme vode i proizvodnju demi-vode, kao i za zagrijavanje mazuta u rezervoaru, koji će nakon dostizanja propisane temperature biti korišćen za dalji rad kotlova.

Proizvodnja pare bila je ključna i za potrebe sistema kiselog ispiranja novougrađenog ekonomajzera u konvektivnom dijelu kotla, kao i niskotemperaturnog ekonomajzera koji je ugrađen u kanal dimnih gasova. Ovaj posao je uspješno realizovan od strane izvođača iz Srbije, u saradnji sa partnerom iz Njemačke. Nakon završenog kiselog ispiranja kotla, slijede radovi na zavarivanju povezanih cijevi te postavljanje zaštitnih obloga i termoizolacije, čime će se steći uslovi za jedan od ključnih koraka – hidro probu kompletnog cjelnog sistema.

Paralelno sa tim, svakodnevno se realizuju funkcionalna ispitivanja i probni radovi pojedinačnih sistema neophodnih za start bloka i to: sistema rashladnog tornja, sistema transporta pepela i šljake, te sistema otpadnih voda, kaže Čačić i podsjeća da je postrojenje kompresorske stanice već stavljeno u pogon.

Tokom funkcionalnih ispitivanja uočene su manje nepravilnosti u radu pojedinih uređaja i sistema, koje izvođač radova sukcesivno otklanja. Istovremeno, obezbijedjeni su uslovi za finalizaciju radova na generatoru, koji će biti završen do kraja novembra. Završene su i probe na postojećoj opremi, koja je remontovana tokom zastoja bloka.

Prema njegovim riječima, završavaju se i građevinski radovi na internim saobraćajnicama unutar kompleksa, kao i pristupnoj saobraćajnici prema deponiji Maljevac. Usled nepovoljnih vremenskih uslova odloženo je asfaltiranje, ali će ovaj posao biti završen čim to vremenske prilike dozvole. Slijedi dopremanja uglja od strane Rudnika uglja.

Čačić precizira da će se, po završetku radova na kotlu, stvoriti uslovi za izvođenje hidro probe, funkcionalnih ispitivanja svih uređaja u kotlarnici i mašinskoj sali, a zatim i za potpalu kotla. A to znači-početak rada TE Pljevlja.

No to nije završetak; naime, početkom rada bloka, započinje realizacija naredne faze projekta – puštanje u rad novih sistema odsumporavanja i denitrifikacije.

Tokom probnog rada bloka će se postepeno uključivati sva nova postrojenja u punu funkcionalnost. Izvođač je u obavezi da otkloni sve uočene nedostatke te obezbijedi uslove za izvođenje garancij-

skih mjerenja i ispitivanja, kojima će se potvrditi projektovane vrijednosti parametara i ukupna efikasnost ekološke rekonstrukcije, kaže Čačić.

U ZAVRŠNOJ FAZI RADOVI POSLEDNJE DIONICE NADZEMNOG VODA

Paralelno sa navedenim aktivnostima, napreduju i radovi na projektu toplifikacije, odnosno izgradnji primarnog toplovoda u ukupnoj dužini od 2,3 km.

Radovi su u završnoj fazi, posebno na posljednjoj dionici nadzemnog voda. Treba naglasiti da je dinamika radova bila djelimično usporena, zbog angažovanja radnika izvođača radova na poslovima ispomoći za ubrzanje radova na projektu ekološke rekonstrukcije kao i na projektu adaptacije kotla. Uprkos tome, završni radovi se privode kraju, kaže Čačić.

Sublimirajući prethodne mjesec, rukovodilac podružnice TE Pljevlja ističe da je, u proteklom period, urađen izuzetno obiman i odgovoran posao, kako na projektima ekološke rekonstrukcije, tako i na remontnim radovima na postrojenjima i opremi TE Pljevlja.

U proces su uključeni svi raspoloživi ljudski kapaciteti, uključujući i menadžment EPCG, koji su svakodnevno prisutni na terenu i aktivno učestvuju u koordinaciji radova. Uprkos svakodnevnom intenzivnom angažmanu i umoru koji prati ovako zahtjevne projekte, svi zaposleni u TE Pljevlja s mnogo optimizma i profesionalnog ponosa iščekuju skoriji početak rada bloka i povratak u

proizvodnju električne energije za naše potrošače, zaključuje Čačić.

SJEDNICA ODBORA DIREKTORA ODRŽANA U TE

I sjednica Odbora direktora EPCG, održana je u Termoelektrani Pljevlja, kada su razmotreni dosadašnji rezultati i realizacija aktivnosti na projektu ekološke rekonstrukcije, adaptacije kotla i dimnjaka,

kao i toplifikacije Pljevalja. Zaključeno je da su ostvareni zadovoljavajući rezultati i da je realizacija projekta u skladu sa ugovorenim obavezama.

Predsjednik Odbora direktora **Milutin Đukanović** zahvalio se partnerima na saradnji i istakao da je riječ o najvećem investicionom poduhvatu u istoriji TE Pljevlja. Uz ekološku rekonstrukciju, EPCG Grupa realizuje i druge projekte u Pljevljima, uključujući izmještanje korita rijeke Čehotine, ukupno vrijedne oko 100 miliona eura u posljednje tri godine, naveo je Đukanović.

V.d. izvršnog direktora **Bojan Đordan** istakao je da uspješna realizacija projekta odražava koordinaciju i predanost svih učesnika, dok je izvršni direktor Rudnika uglja Pljevlja, **Nemanja Laković**, dodao da je saradnja ključna za stabilnost i razvoj energetskog sistema.

Sjednicu je obilježio i posjet ministra prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine **Slavena Radunovića**, koji je pohvalio kvalitet izvedenih radova i istakao širi značaj projekta za socijalnu i privrednu stabilnost opštine Pljevlja te buduća ulaganja.

*(tekst je završen za štampu
26.11.2025.kada je krenula
hidro proba kotla)*

Mitar Vučković

Ministar ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera Damjan Ćulafić i ministar energetike i rudarstva Admir Šahmanović posjetili su, u srijedu, 26. novembra, Elektroprivredu Crne Gore, gdje su sa članovima Odbora direktora i izvršnim menadžmentom razgovarali o ključnim razvojnim projektima i izazovima koje donosi najavljena primjena CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism) od 2026. godine.

Predsjednik Odbora direktora EPCG Milutin Đukanović istakao je da kompanija snažno napreduje u procesu zelene tranzicije, ali da bi primjena CBAM-a u sada predviđenom obliku mogla imati ozbiljne posljedice po cjelokupan energetski sistem.

„Uložili smo 75 miliona eura u ekološku rekonstrukciju TE Pljevlja i očekujemo da se taj napor prizna. Primjena CBAM-a na cjelokupnu izvezenu energiju bila bi udar na energetska stabilnost Crne Gore. Zato moramo nastupati jedinstveno prema Evropskoj komisiji“, poručio je Đukanović.

V.d. izvršnog direktora EPCG Bojan Đordan naglasio je da zemlje regiona dijele iste rizike i da je koordinisan nastup neophodan.

„CBAM je i dalje neprecizno definisan za zemlje koje nijesu članice EU. Tražimo razumijevanje i prelazne rokove. Istovremeno ubrzavamo investicije u solarne elektrane, vjetropark Gvozd i baterijske sisteme – jer samo snažan investicioni ciklus može ublažiti potencijalne negativne efekte“, istakao je Đordan.

Ministar ekologije Damjan Ćulafić potvrdio je da Vlada ostaje čvrst partner energetskom sektoru.

„U stalnom smo dijalogu sa Evropskom komisijom i jasno ukazujemo na potrebu da Crna Gora dobije dodatno vrijeme i podršku. Ovo je pitanje od nacionalnog značaja i rješavaćemo ga timski“, rekao je Ćulafić.

Ministar energetike Admir Šahmanović dodao je da Evropska komisija insistira na strogom pristupu, ali da naponi Crne Gore da obezbijedi povoljniji status ne prestaju.

„Ne odustajemo od zahtjeva za izuzeće ili odlaganje. Efekti bi mogli biti teški i za proizvođače i za prenosni sistem. Zato pregovaramo i na evropskom i na regionalnom nivou, a paralelno ubrzavamo sve projekte koje može podržati domaća

**MINISTRI EKOLOGIJE I ENERGETIKE
DAMJAN ĆULAFIĆ I ADMIR ŠAHMANOVIĆ
POSJETILI ELEKTROPRIVREDU CRNE GORE**

CBAM mehanizam prijeti crnogorskom energetskom sektoru

EPCG i resorna ministarstva usklađuju zajedničke korake u susret izazovima koji dolaze

privreda“, naglasio je Šahmanović.

Na sastanku je dogovoreno da EPCG i dva resorna ministarstva nastave usklađene aktivnosti prema evropskim institucijama, kako bi se obezbijedio povoljniji tretman Crne Gore u primjeni CBAM mehanizma. Istovremeno, EPCG će dodatno ubrzati realizaciju projekata u oblasti solara, vjetroenergije i baterijskih sistema,

dok će država intenzivirati rad na usklađivanju nacionalnog ETS sistema, vodeći računa o zaštiti crnogorske energetike i industrije.

Nakon sastanka u sjedištu EPCG, ministri Ćulafić i Šahmanović obišli su i EPCG–Željezaru Nikšić, gdje su upoznati sa aktuelnim aktivnostima i planovima kompanije.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ NA MEĐUNARODNOJ KONFERENCIJI ELEKTRANE 2025

Za tri godine realizovali smo investicije vrijedne preko 200 miliona eura

Milica Abramović

Predsjednik Odbora direktora Elektroprivrede Crne Gore (EPCG), Milutin Đukanović, učestvovao je na međunarodnoj konferenciji „Elektrane 2025“, jednom od najvažnijih naučno-stručnih skupova u oblasti energetike u regionu, koja je od 4. do 7. novembra održana u hotelu Palisad na Zlatiboru.

Tokom svog izlaganja pod nazivom „Projekat prozjuma – proizvodi gdje trošiš“, Đukanović je predstavio viziju EPCG-a koja građane i privredu pretvara iz pasivnih potrošača u aktivne proizvođače električne energije – tzv. prozjume. Projekat Solari, kako je objasnio, omogućava proizvodnju energije direktno na mjestima potrošnje, čime se smanjuju gubici na mreži, povećava energetska efikasnost i jača stabilnost crnogorskog elektroenergetskog sistema.

„Suština projekta je da potrošači, nakon što otplate opremu, više neće imati troškove za električnu energiju, dok EPCG može prodavati oslobođenu energiju po tržišnim cijenama. Na taj način svi dobijaju – potrošači, EPCG i država“, naveo je

Milutin Đukanović

Đukanović. Projekat, koji traje tri godine, već je postavio solarne elektrane kod oko 9.000 korisnika, a ukupna društvena korist procjenjuje se na 35 miliona eura.

Đukanović se osvrnuo i na regionalne izazove u energetici, posebno u vezi sa uvođenjem CBAM-a. „Svi plaćamo ekološku taksu po toni emitovanog CO2. Od 1. januara 2026. mogući su značajni troškovi – procjene govore o dodatnih 60–70 eura po proizvedenom megavatu-satu. Situacija je ozbiljna i zahtijeva politički angažman na najvišem nivou“, upozorio je on.

Predsjednik OD EPCG je sumirao i re-

zultate kompanije u prethodne tri godine: projekat Solari vrijedan je **60 miliona eura**, hidroelektrana Gvozd **82 miliona**, dok je ekološka rekonstrukcija koštala **75 miliona**. „Ukupno smo uložili više od **200 miliona eura**, što potvrđuje strateški fokus EPCG-a na modernizaciju, zelenu tranziciju i održiva rješenja“, zaključio je Đukanović.

Konferencija „Elektrane 2025“ okupila je brojne stručnjake iz regiona i Evrope, uključujući dr Predraga Stefanovića iz Srbije, dr Dejana Cvetinovića i prodekanu Mašinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu Dragoslavu Stojiljkovića kao i Nebojšu Petrovića člana savjeta Agencije za energetiku Srbije. Glavne teme prvog dana obuhvatile su modernizaciju postojećih postrojenja, integraciju obnovljivih izvora, razvoj reverzibilnih hidroelektrana, digitalizaciju i mehanizme za cijenu emisije ugljenika.

Projekat „Solari“ prepoznat je kao inovativan pristup decentralizovanoj proizvodnji energije, potvrđujući liderstvo EPCG-a u regionu i posvećenost Crne Gore razvoju sigurne, stabilne i održive energetske budućnosti.

NA KRNOVU POČELA MONTAŽA
PRVIH ELEMENATA VE GVOZD

Vremenski uslovi diktiraju tempo radova

*Prvi elementi za osam vjetrogeneratora na
Krnovu su montirani, a smirivanjem vremenskih uslova,
pristupiće se montaži lopatica te završnom transportu
preostalih elemenata iz Luke Bar*

Foto: Privatna arhiva

Tatjana Knežević Perišić

Na Krnovo se, u vrijeme završetka ovog teksta, nije moglo ići; snijeg i vjetar su usporili aktivnosti na montaži elemenata vjetrogeneratora, a ova visoravan, okružena ograncima planine Vojnik, čuvena po jakim vjetrovima i mećavama, pokazala je svoje novembarsko lice.

Ipak, posao oko izgradnje VE Gvozd nastavlja se. Prema riječima **Dušana Mijuškovića**, odgovornog inženjera za građevinske poslove, završena je montaža prvih elemenata svih osam vjetroagregata.

-Na lokacijama za dva vjetroagregata izvršena je i montaža preostalih elemenata stuba, nacelle, hub i drive train-a, i za kompletiranje vjetroagregata preostala je montaža lopatica. Lopatice se nalaze na gradilištu pa se montaža očekuje čim se za to stvore povoljni vremenski uslovi, kaže Mijušković. Dodaje da je većina opreme za vjetroagregate ugrađena ili se nalazi na gradilištu, pa se u prvim nedjeljama decembra očekuje završetak transporta ostalih elemenata iz Luke Bar.

DALEKOVODI I TRAFOSTANICE: KLJUČNI INFRASTRUKTURNI ZAHVATI

Što se tiče ostalih aktivnosti, podignuto je svih 15 stubova za DV 110 kV Gvozd – Krnovo:

-Montirani su izolatorski lanci, završeni elektromontažni radovi na montaži provodnika od stuba broj 15 do stuba broj 9. **Dušan Bogetić**, glavni inženjer za elektroradove kaže da su, takođe, počeli elektromontažni radovi na dionici dalekovoda od stuba 9 do stuba broj 1. Kada se završe radovi na montaži provodnika biće urađeni i elektromontažni radovi na postavljanju OPGW užeta na cijelom dalekovodu; planirano je da svi poslovi na izgradnji dalekovoda DV 110 kV Gvozd – Krnovo budu završeni do kraja mjeseca, kaže on.

Što se tiče dalekovoda DV 110 kV Gvozd – Nikšić, čija je dužina oko 14,5 kilometara i koji će imati 66 dalekovodnih stubova, tu su počeli radovi na izgradnji pristupnih puteva. Na prvih pet stubova je urađena betonaža i podizanje prvih segmenata stubova, a plan je da sve bude završeno u predviđenom roku.

Radovi na trafo stanici TS 110/33 kV Gvozd su u završnoj fazi. Građevinski radovi su uglavnom završeni, od „kru-

Podizanje portala u TS Gvozd - Foto: Privatna arhiva

pnijih“ je ostalo postavljanje ograde trafostanice i pravljenje asfaltnih staza u postrojenju. Bogetić kaže da je podignuta skoro kompletna visokonaponska oprema.

-Urađen je kompletan drenažni sistem, kao i uzemljenje trafostanice. Postavljen je transformator pa je preostalo da se izvrši njegovo ispitivanje. Podignuti su i portali pa su se stvorili uslovi za povezivanje DV 110 kV Gvozd – Krnovo na TS 110/33 kV Gvozd. Ubrzo počinje podizanje sabirnica i primarno povezivanje visokonaponske opreme, a predstoje radovi na povezivanju transformatora na srednjenaponskoj strani, kao i uvođenje kablova u komandnu zgradu. Izvođač uskoro treba isporučiti ormare mjerenja i zaštite i da uradi njihovu montažu i povezivanje u komandnoj zgradi, kaže Bo-

Novembarski snijeg usporio radove
Foto: Privatna arhiva

getić.

Građevinski radovi na komandnoj zgradi TS 110/33 kV Krnovo su, takođe, pri kraju:

-Urađeno je nasipanje platoa, drenažni sistem je urađen... Od visokonaponske opreme ostalo je još da se uradi montaža prekidača snage. Uskoro će biti završeno i podizanje portala, čime će se steći uslovi da se DV 110 kV Gvozd – Krnovo poveže na proširenu TS 110/33 kV Krnovo.

Prema riječima **Dušana Bogetića**, izvođač radova ubrzo počinje radove na produženju postojećih sabirnica, nakon čega će se raditi primarno povezivanje visokonaponske opreme. Nakon toga slijede radovi na montaži ormara mjerenja i zaštite u novoj komandnoj zgradi.

Prema jednom od pet potpisanih ugovora za izgradnju VE Gvozd, u planu je proširenje TS Nikšić i rekonstrukcija DV 110 kV Nikšić – Bileća:

-Predviđena je izgradnja novog dalekovodnog polja Gvozd. Takođe, ulaz DV 110 kV Gvozd – Nikšić biće urađen tako što će prva dva stuba do TS Nikšić dalekovoda Nikšić – Bileća biti rekonstruisana i sagrađena nova dva dvosistemska stuba, sa novim sistemom za DV Gvozd – Nikšić. Početak radova planiran je za 2026. godinu.

Od aktivnosti na internoj srednjenaponskoj mreži završeni su radovi na dalekovodu, elektromontažni radovi i polaganje kablova od svih vjetrogeneratora do dalekovoda, a kablovi su uvedeni u TS Gvozd.

FINANSIJSKA KONSTRUKCIJA I RAZVOJ PROJEKTA

Projekat VE Gvozd realizuje se kroz kompaniju Green Gvozd, a Elektroprivreda je, u skladu sa smjernicama EBRD-a, potpisala pet izvođačkih ugovora. Predviđeni rok izgradnje je 18 mjeseci od početka radova. Ugovor o kreditu od 82 miliona eura potpisan je 19. juna 2023. godine i predstavljao je najveću direktnu investiciju EBRD-a u energetske sektor Crne Gore do tada.

Elektroprivreda Crne Gore i EBRD potpisali su i dodatni kreditni aranžman od 25 miliona eura za proširenje VE Gvozd 2, čime se ukupna instalisana snaga povećava na 75,6 MW. U okviru proširenja planirane su tri nove vjetro turbine, a godišnja proizvodnja prelazi 210 GWh — dovoljno za više od 35.000 domaćinstava.

ZAVRŠENA REKONSTRUKCIJA AGREGATA A7 NA HE „PERUĆICA“

Unaprijeđena pouzdanost i efikasnost sistema

Rekonstrukcija i modernizacija agregata A7 na HE „Perućica“ uspješno je završena, čime je okončana još jedna faza višegodišnjeg projekta unaprjeđenja najstarijeg i najvećeg hidroenergetskog postrojenja u Crnoj Gori

Tatjana Knežević Perišić

HE „Perućica“ već više od šest decenija, predstavlja stub domaće elektroenergetike i ključni oslonac u proizvodnji električne energije iz obnovljivih izvora. Modernizacija njenih agregata dio je strateškog plana Elektroprivrede Crne Gore da se kroz tehnička i tehnološka unaprjeđenja, očuva i poveća proizvodni potencijal, ali i obezbijedi stabilno snabdijevanje potrošača u sve zahtjevnijem energetsom okruženju.

Radovi na agregatu A7 sprovedeni su po modelu ranije realizovane modernizacije agregata A6, čime je postignuta dodatna ujednačenost i tehnička kompatibilnost sistema, kaže **Gojko Blagojević**, menadžer projekta. Ističe da je tokom projekta zamijenjen veliki broj ključnih komponenti – od turbine sa novim mlažnicama i servomotorima, do ugradnje kuglastih predturbinskih zatvarača, sistema turbinske regulacije, pobude i upravljanja, električnih zaštita i naprednog monitoring sistema koji u realnom vremenu prati performanse rada agregata.

Rekonstruisano je i generatorsko 110 kV polje, dok je postojeća srednjenaponska oprema zamijenjena novim, izolovanim sabirnicama, čime su poboljšani sigurnosni standardi i smanjeni gubici u prenosu. Na ovaj način, agregat A7 sada funkcioniše u skladu sa najvišim evropskim standardima za postrojenja ove vrste, kaže Blagojević.

Ističe kako je poseban akcenat stavljen na uvođenje savremenih sistema upravljanja i pripremu agregata za pružanje dodatnih sistemskih usluga, što predstavlja važan korak ka digitalizaciji upravljanja hidroenergetskim objektima.

Novi sistem omogućava potpunu kontrolu rada agregata putem modernog

SCADA sistema, koji obezbjeđuje veću preciznost, bržu reakciju u slučaju nepredviđenih situacija i efikasnije planiranje proizvodnje.

Rekonstrukcija A7 rađena je po modelu A6, uz određena tehnička poboljšanja, koja će omogućiti još veću pogonsku sigurnost i stabilnost rada. Uvođenje novih sistema upravljanja značajno olakšava svakodnevni rad i omogućava pružanje dodatnih sistemskih usluga, što je od

izuzetnog značaja za stabilnost cjelokupnog elektroenergetskog sistema, kazao je Blagojević.

Montaža opreme završena je sredinom oktobra 2025. godine, a nakon uspješno obavljenih funkcionalnih i probnih ispitivanja, agregat A7 je zvanično pušten u pogon 28. oktobra 2025. godine. Novi agregat sada, pored osnovne funkcije proizvodnje električne energije, može da učestvuje i u pružanju dodatnih si-

Značaj modernizacije

Druga faza projekta rekonstrukcije i modernizacije HE „Perućica“ obuhvatila je modernizaciju agregata A5, A6 i A7, djelimične sanacije agregata A1–A4, te zamjenu elektro i hidromašinske opreme, sistema upravljanja, mjerenja i zaštite. Radovi uključuju i modernizaciju zatvaračnica i hidrotehničkih kanala, čime je povećana sigurnost i efikasnost postrojenja. Ciljevi Faze II usmjereni su na povećanje pouzdanosti i efikasnosti proizvodnje, produženje radnog vijeka agregata, unaprjeđenje upravljačkih sistema i digitalizaciju rada HE „Perućica“, kroz primjenu savremenog SCADA sistema. Modernizacijom se obezbjeđuje i mogućnost pružanja dodatnih sistemskih usluga elektroenergetskom sistemu Crne Gore, poput sekundarne regulacije i balansiranja mreže.

stemske usluga, uključujući sekundarnu regulaciju i balansiranje opterećenja u mreži.

PARTNERSTVO SA VOITH HYDRO I KFW BANKOM

Rekonstrukcija agregata A7 realizovana je u saradnji sa renomiranom kompanijom Voith Hydro Austria, dugogodišnjim partnerom EPCG, koja je zadužena za isporuku i montažu opreme, kao i za tehnički nadzor nad izvođenjem radova. Projekat je finansiran kroz aranžman sa Njemačkom razvojnom bankom (KfW), a ukupna vrijednost investicije u okviru druge faze modernizacije HE „Perućica“ iznosi 33 miliona eura.

Ovaj aranžman dio je šireg programa ulaganja u obnovljive izvore energije, kojim EPCG i KfW zajednički podržavaju povećanje udjela čiste energije u proizvodnom miks Crne Gore. Modernizacija agregata A7, uz već završene radove na agregatima A1, A2, A3, A4 i A6, potvrđuje kontinuitet u planskom razvoju i jačanju kapaciteta domaće elektroenergetike.

Vršilac dužnosti izvršnog direktora EPCG **Bojan Đordan** kazao je da završetak rekonstrukcije agregata A7 predstavlja važan iskorak u procesu modernizacije najstarije crnogorske hidroelektrane i daljem jačanju proizvodnih kapaciteta kompanije.

Ovim projektom uspješno smo spojili tradiciju i savremenu tehnologiju. Modernizacijom agregata A7 produžili smo njegov radni vijek, povećali efikasnost i omogućili da HE Perućica i u narednim decenijama bude pouzdan oslonac crnogorskog elektroenergetskog sistema. Ovo je rezultat posvećenosti naših timova i partnerskog odnosa sa kompanijom Voith Hydro, a istovremeno potvrda strateške orijentacije EPCG ka održivom razvoju i energetske nezavisnosti Crne Gore, istakao je Đordan.

Završetkom ovog projekta EPCG potvrđuje kontinuitet u sprovođenju razvojnih planova i ulaganja u domaće hidroenergetske kapacitete. Modernizacija HE „Perućica“ ima višestruki značaj – osim tehničkog unaprjeđenja, ona doprinosi smanjenju emisije štetnih gasova, povećanju energetske efikasnosti i sigurnosti snabdijevanja. Istovremeno, povećana je pouzdanost, efikasnost i fleksibilnost rada, a sistem je prilagođen savremenim tehničkim standardima.

EPCG uspješno prošla resertifikacionu provjeru integrisanog sistemamenadžmenta

U skladu sa strateškim opredjeljenjem Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić da svoje poslovanje kontinuirano unaprjeđuje kroz primjenu najviših međunarodnih standarda u oblasti kvaliteta, zaštite životne sredine, zaštite zdravlja i bezbjednosti na radu, u periodu od 27. do 29. oktobra 2025. godine sprovedena je resertifikaciona provjera Integrisanog sistema menadžmenta (IMS).

Provjera je obavljena u okviru trećeg sertifikacionog ciklusa, po zahtjevima standarda ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 i ISO 45001:2018, čime je još jednom potvrđena posvećenost EPCG principima održivog i odgovornog poslovanja.

Resertifikacionu provjeru sprovela je sertifikaciona kuća JUQS Beograd, koja je, nakon detaljnog uvida u funkcionisanje sistema, predložila produženje sertifikata za sva tri navedena standarda:

- 1. ISO 9001:2015** – Sistemi menadžmenta kvalitetom – Zahtjevi
- 2. ISO 14001:2015** – Sistemi menadžmenta životnom sredinom – Zahtjevi sa uputstvom za korišćenje
- 3. ISO 45001:2018** – Sistemi menadžmenta zaštitom zdravlja i bezbjednošću na radu – Zahtjevi sa uputstvom za upotrebu

Tokom sprovedene provjere nijesu identifikovane neusaglašenosti, ni velike ni male, što svjedoči o visokom nivou organizacije, efikasnosti i dosljednoj

primjeni standarda u svim segmentima poslovanja.

Identifikovane su samo preporuke za poboljšanje, koje će EPCG u narednom periodu analizirati i implementirati, u cilju daljeg jačanja sistema i postizanja još boljih rezultata.

Ovakvi rezultati predstavljaju važnu potvrdu predanosti EPCG stalnom unaprjeđenju kvaliteta usluga, odgovornom odnosu prema životnoj sredini i dosljednom sprovođenju mjera zaštite zdravlja i bezbjednosti zaposlenih.

Zahvaljujemo svim zaposlenima na posvećenosti, profesionalizmu i doprinosu u održavanju i razvoju Integrisanog sistema menadžmenta, koji predstavlja osnovu za dugoročno uspješno poslovanje kompanije.

Povodom toga, svim zaposlenima čestitamo Svjetski dan kvaliteta i uspješno sprovedenu resertifikacionu provjeru IMS-a u EPCG.

Na linku ispod možete pronaći kompletni tekst objave povodom Svjetske nedjelje kvaliteta (10–14. novembar 2025), koja se tradicionalno obilježava druge sedmice novembra, dok se Svjetski dan kvaliteta obilježava četvrtkom te sedmice – ove godine 13. novembra.

U PKCG OBILJEŽEN SVJETSKI DAN KVALITETA

Kvalitet garant održivog razvoja

Privredna komora Crne Gore je, povodom Svjetskog dana kvaliteta i Evropske nedjelje kvaliteta, organizovala je 12. novembra Crnogorski dan kvaliteta na temu „Mislimo različito, radimo zajedno – unapređujemo kulturu kvaliteta“

Miodrag Vuković

Svjetski dan kvaliteta se obilježava u cilju prepoznavanja doprinosa kvaliteta za razvoj i prosperitet društava širom svijeta, ali i za svakodnevni život i poslovanje organizacija. Prvi put je obilježen 1989. godine, u zajedničkoj organizaciji Američke (ASQC), Japanske (JUSE) i Evropske organizacije za kvalitet (EOQ). U Evropi se od 1995. godine slavi „Evropska nedjelja kvaliteta“. Svjetski dan kvaliteta i Evropska nedjelja kvaliteta obilježavaju se kako bi privukli pažnju javnosti na pitanja kvaliteta kao i da se demonstriraju dostignuća u ovoj oblasti. Moto Svjetskog dana kvaliteta za 2025. godinu je „Kvalitet: razmišljajte drugačije“.

Cilj je bio da se razmotre načini na koje različiti pristupi, iskustva i perspektive mogu doprinijeti zajedničkom cilju – izgradnji i njegovanju kulture kvaliteta u organizacijama.

Danas je prilika da se svi podsjetimo da kvalitet nije slučajnost, već rezultat predanosti, znanja i istinske želje da budemo bolji, ne zato što to traže tržišni

standardi, već zato što znamo da samo kvalitet stvara trajnu vrijednost – istakao je u uvodnom obraćanju potpredsjednik Privredne komore, Dragan Kujović.

Prema njegovim riječima, Crna Gora, iako mala zemlja i mala ekonomija, pokazuje izvanredno razumijevanje za važnost standarda, mjerljivosti i kontinuiteta.

Kroz institucije, privredu, akademsku zajednicu i civilni sektor raste svijest da kvalitet nije trošak – već investicija u povjerenje, održivost i budućnost. Taj put nas vodi ka društvu koje cijeni znanje,

etiku i odgovornost, društvu u kojem svi želimo da živimo – poručio je Kujović, naglasivši da kvalitet nije samo skup standarda i procedura, već način razmišljanja, rada i života svake uspješne organizacije.

Prof dr Aleksandar Vujović, predsjednik Koordinacionog odbora za kvalitet u PKCG, istakao je da, u vremenu skorijeg pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, ubrzanog tehnološkog razvoja zasnovanog na vještačkoj inteligenciji i stalnog rasta očekivanja korisnika, kvalitet postaje ključni način razmišljanja i garant održivog razvoja, konkurentnosti i povjerenja. On je ukazao i na to da kvalitet nije samo ispunjavanje standarda, već predstavlja dublju kulturu kontinuiranog unapređenja, inovacija i posvećenosti izvrsnosti u svim segmentima poslovanja.

Tokom panela „Mislimo različito, radimo zajedno – Unapređujemo kulturu kvaliteta“, predstavnici ključnih institucija u Crnoj Gori podijelili su svoja razmišljanja o značaju kvaliteta, akreditacije, metrologije i razvijanju kulture kvaliteta u zemlji.

U raspravi o aktuelnim zbivanjima vezanim za pomenutu temu aktivno su učestvovali i predstavnici naše kompanije. U ekipi koja je prisustvovala ovom skupu bili su zaposleni iz Direkcije za IMS i opšte poslove EPCG: dr Velimir Strugar, Mirjana Kujović, mr Andrijana Kaljević i Miloš Kruška. Komentari i sugestije predstavnika EPCG izazvali su zapaženu pažnju tokom polemike o aktuelnom trenutku i zbivanjima u ovoj oblasti.

Sa skupa u PKCG poslata je jasna poruka, a to je da razvoj kulture kvaliteta podrazumijeva stalnu edukaciju, inovacije, primjenu međunarodnih standarda i aktivnu saradnju svih relevantnih institucija. Učesnici su ukazali i na važnost kontinuiranog ulaganja u kvalitet i standardizaciju kao temelje povjerenja i održivog razvoja u Crnoj Gori.

U POSJETI OJ BUDVA

REKORDNA NAPLATA

Iza rekordne naplate od 3,75 miliona eura u samo jednom mjesecu stoji neprimjetan, ali izuzetno zahtjevan rad zaposlenih u OJ Budva, koji svakodnevno opslužuju stotine građana i turista, rješavaju pritužbe i prevazilaze niz tehničkih i organizacionih prepreka, navodi za naš list rukovodilac budvanskog Snabdijevanja, Čedomir Pravilović

Milica Abramović

Možete li nam na početku reći koliko zaposlenih trenutno radi u OJ Budva i kako je organizovan vaš posao?

U Jedinici Snabdijevanja Budva trenutno radi devet zaposlenih, što je, uzimajući u obzir obim posla i broj potrošača, nedovoljno. Osam radnika svakodnevno je angažovano na direktnom radu sa potrošačima, dok jedan radnik obavlja tehničke poslove i podršku. Uprkos malom timu, nastojimo da održimo kontinuitet usluge, efikasnost i profesionalan pristup, čak i u periodima najvećih gužvi.

Koliko ukupno potrošača imate u evidenciji i koliki broj korisnika opslužite tokom jednog redovnog izvještajnog perioda?

U našoj evidenciji nalazi se 43.386 potrošača, dok smo u posljednjem izvještajnom periodu opslužili oko 19 hiljada korisnika. Broj potrošača raste iz godine u godinu, što je posljedica intenzivnog urbanog razvoja Budve i stalnog rasta turističkih i stambenih kapaciteta. Sve to utiče na obim posla i zahtijeva dodatni angažman zaposlenih.

Kolika je prosječna dnevna frekvencija potrošača koji dolaze u vašu jedinicu i koliko se taj broj razlikuje između ljetnje i zimske sezone?

Tokom ljetnje sezone kroz našu službu prođe između 900 i 1.000 potrošača dnevno. Samo na blagajnama obavi se 500–600 transakcija, dok se u kancelarijama primi dodatnih 300–400 korisnika.

U zimskom periodu obim se smanjuje, ali i dalje dnevno imamo 600 do 700 potrošača, a ponekad i više. Ovakve brojke jasno pokazuju da je pritisak na službu konstantan tokom cijele godine, bez pravnog predaha.

Čedomir Pravilović

Koje vrste primjedbi i pritužbi potrošači najčešće iznose i sa kakvim dilemama se suočavaju kada je riječ o njihovim računima i potrošnji?

Najčešće primjedbe odnose se na visoke zimske račune, jer hladni mjeseci donose veću potrošnju električne energije, što se reflektuje kroz više iznose na računima. Potrošači se ponekad iznenade, pa traže dodatna pojašnjenja obračuna.

Drugi dio pritužbi odnosi se na pitanja iz nadležnosti distributivne mreže – prekidi napajanja, kvarovi, neregulisane instalacije i slično. Iako ti segmenti nisu direktno u našoj nadležnosti, trudimo se da potrošačima pružimo precizne informacije, usmjerimo ih i pomognemo u rješavanju problema.

Kakva je trenutna situacija kada govorimo o naplati potraživanja i koliko ste zadovoljni rezultatima ostvarenim u ovoj godini?

Vrlo smo zadovoljni rezultatima. Za period januar–oktobar naplata iznosi 101,58%, što je bolje u odnosu na isti pe-

riod prošle godine.

Ovi rezultati pokazuju da smo uspjeli da unaprijedimo komunikaciju sa potrošačima, da efikasnije rješavamo probleme i da pravovremeno informišemo sve kategorije korisnika. Trend rasta naplate nastavili smo i u septembru i oktobru.

Možete li objasniti koje kategorije potrošača najčešće imaju dugovanja i u kojim iznosima se ta dugovanja u prosjeku kreću?

Najveća dugovanja u kategoriji domaćinstava bilježimo kod potrošača čiji računi variraju od 150 do 500 eura pa je fokus, kada je naplata u pitanju, upravo prema tim potrošačima. Najniže i najviše platežne grupe uglavnom redovnije izmiruju svoje obaveze. Takođe, sve analize pokazuju da hoteli i privredni subjekti nemaju značajna dugovanja i redovno plaćaju svoje račune za utrošenu električnu energiju.

Dugovi domaćinstava obično se kreću od 200 do 500 eura. Imamo, recimo, 2000 potrošača čiji dug iznosi od 200 do 400 eura. U cilju smanjenja tog iznosa, potro-

šačima nudimo mogućnost zaključenja protokola o izmirenju duga, a samo ove godine potpisano ih je gotovo 400.

Da li bilježite porast elektronskih plaćanja i kako ovaj trend utiče na gužve, brzinu obrade i ukupnu efikasnost sistema?

Bilježimo značajan porast elektronskih plaćanja. Sve više potrošača prelazi na digitalne metode, naročito oni koji ne borave u Budvi tokom cijele godine. Mnogi potrošači ranije nijesu bili upoznati sa ovom mogućnošću, pa im objašnjavamo proces i pomažemo pri prelasku.

Elektronsko plaćanje znatno smanjuje gužve na šalterima, ubrzava obradu transakcija i omogućava brži i efikasniji rad službe.

Koliko problema u radu izaziva činjenica da pojedina budvanska naselja nemaju precizne adrese i kako se vaše službe snalaze u situacijama kada pošta ne može da isporuči račune?

To je jedan od najvećih tehničkih problema sa kojima se suočavamo. Naselja poput Veljih Vinograda nemaju jasno definisane adrese, što poštarama otežava ili onemogućava isporuku računa. Zbog toga nam se često vraća i do nekoliko hiljada računa i opomena.

Da bismo prevazišli problem, svakodnevno sarađujemo sa poštom i regionalnim centrima, pratimo nedostavljene pošiljke i veliki broj računa ručno dostavljamo tamo gdje je to potrebno. Ovaj proces zahtijeva mnogo vremena i do-

Sanja Krunic - Naš tim funkcionise odlično

„Radim u Snabdijevanju Budva od 2017. godine, što znači da sam već devetu godinu dio ovog kolektiva. Zadovoljna sam svojim poslom i volim rad sa ljudima, iako takav posao nerijetko donosi brojne izazove. Svakodnevno se susriječemo sa širokim spektrom potrošača – od onih strpljivih i smirenih, do onih koji su nervozni i pod pritiskom. Nerijetko se dešava da potrošači u takvom stanju izraze nezadovoljstvo prema nama, ali naš zadatak je da ostanemo profesionalni, strpljivi i ljubazni, te da svakome pružimo adekvatan pristup i informaciju. Uprkos svim izazovima, trudimo se da svaki potrošač izađe iz naše službe zadovoljan, saslušan i sa riješenim problemom. Veliku ulogu u tome ima pozitivna atmosfera u kolektivu. Naš tim funkcionise odlično, a podrška i razumijevanje rukovodioca dodatno doprinose osjećaju sigurnosti i motivacije. Kada dolazite na posao rasterećeni, u zdravom radnom okruženju i sa ljudima na koje možete da se oslonite, onda se i posao obavlja kvalitetno, posvećeno i profesionalno.“

datnog truda, ali je neophodan kako bi svi potrošači dobili svoje račune.

S obzirom na obim posla i broj korisnika, koliko je izazovan rad sa trenutnim brojem zaposlenih i da li se može reći da je služba kadrovski opterećena?

Može se reći da je služba značajno opterećena. Radimo sa minimalnim brojem zaposlenih, dok broj potrošača konstantno raste. Nekada je sistem imao mnogo više radne snage, dok je danas cio obim posla raspoređen na samo devet ljudi.

Posebno je težak ljetnji period, kada dnevno opslužimo i do hiljadu potroša-

ča. Uprkos tome, radnici nastoje da održe nivo profesionalnosti i kvalitet usluge.

Budva je jedna od jedinica sa najboljim finansijskim rezultatima u sistemu. Možete li navesti koji faktori najviše doprinose ovakvim ostvarenjima i koji su najveći potrošači u vašoj opštini?

Budva je ove godine ostvarila izuzetne rezultate, a samo u septembru naplaćeno je 3.750.000 eura, što je rekordni iznos. Ovakav nivo potrošnje očekivan je s obzirom na turistički karakter grada.

Najveći potrošači su hoteli Splendid, Avala, Montenegro Stars, Budvanska rivijera, Tara i Iberostar. Oni imaju visoku potrošnju, ali svoje obaveze izmiruju uredno i na vrijeme, što znatno doprinosi ukupnoj naplati.

Kada sagledate kompletan rad službe, šta biste istakli kao najveći izazov sa kojim se suočavate i šta smatrate najvećom prednošću vašeg tima u radu sa potrošačima?

Najveći izazovi su nedostatak kadra, sezonske gužve, tehničke poteškoće sa dostavom računa što predstavlja stalni pritisak na zaposlene. Sve to zahtijeva izuzetnu organizaciju i dodatni napor.

Najveća prednost službe je odnos prema potrošačima. Trudimo se da svakog korisnika saslušamo, damo precizne informacije i riješimo problem. Upravo taj odnos doprinosi visokim rezultatima i povjerenju koje smo izgradili.

Koektiv OJ Budva

Miodrag Vuković

Tim Elektroprivrede Crne Gore boravio je nedavno u studijskoj posjeti Vraci, u Bugarskoj, gdje je održan partnerski sastanak u okviru međunarodnog projekta „Reindustrijalizacija po principu – brownfield je bolji od greenfield-a“ (ReInd-BBG).

Pomenuti projekat ima za cilj revitalizaciju napuštenih industrijskih lokacija i njihovo pretvaranje u centre održivog razvoja. EPCG u projektu ima značajnu ulogu, kao partner i vlasnik brownfield lokacije bivše Željezare Nikšić, koja predstavlja osnovu za nova, zelena ulaganja.

Sastanak su organizovali Privredna komora Vraca i Opština Vraca, a okupio je partnere iz Slovenije, Srbije, Bosne i Hercegovine, Austrije, Rumunije i Crne Gore. Tokom susreta razmatrani su načini oživljavanja napuštenih industrijskih zona, kao i primjeri dobre prakse razvijeni u okviru pilot-projekata.

Projekat u EPCG vodi tim u sastavu: Jelena Šipčić, Milica Jokić, Bojana Vučadinović, Marija Janjušević i Miloš Džiknić, a stav naše kompanije je da „oživljavanje brownfield lokacija pruža veliki razvojni potencijal, posebno u kontekstu energetske tranzicije“.

Tokom studijske posjete, učesnici su obišli budući Centar za razvoj energije i novih nauka u Vraci, kao i kompaniju Cheh-Plast, koja predstavlja uspješan primjer transformacije industrijskog po-

Foto: Privatna arhiva

PREDSTAVNICI EPCG UČESTVOVALI NA PARTNERSKOM SASTANKU PROJEKTA „REIND-BBG“

Cilj revitalizacija napuštenih industrijskih lokacija

gona po modelu „Brown is Better than Green“.

Naredni partnerski sastanak i studijska

posjeta biće održani početkom 2026. godine u Nikšiću, a domaćini će biti EPCG i Opština Nikšić.

Foto: Privatna arhiva

Matija Mićunović

NAŠI MLADI INŽENJERI MATIJA MIĆUNOVIĆ I MILAN ĐUROVIĆ, NA IX SAVJETOVANJU KO CG CIGRE, PREZENTOVALI NOVA RJEŠENJA ZA HE "PERUĆICA"

Za sigurniji i pouzdaniji rad agregata

Matija je predstavio rad, koji se tiče rekonstrukcije pobude na agregatu A1, dok se Milan fokusirao se na drugi važan aspekt modernizacije – sistem monitoringa vibracija i Air Gap-a

Tatjana Knežević Perišić

Tim Elektroprivrede Crne Gore dao je značajan doprinos uspješnoj realizaciji IX Savjetovanja CIGRE, jer su, kao autori, koautori, recezenti, panelisti, stručno i profesionalno predstavili našu Kompaniju. Za ovaj broj lista, izdvojili smo Matiju i Milana, koji su se, po prvi put, našli u ulozi autora i izlagača stručnih radova, predstavljajući projekte koji su direktno povezani s procesom modernizacije najstarije velike hidroelektrane u zemlji, HE „Perućica“.

Matija je predstavio rad „Parcijalna rekonstrukcija sistema pobude na agregatu A1 u HE Perućica“; tema, kako i sam

priznaje, specifična i tehnički zahtjevna, ali su benefiti jasni i razumljivi.

– Rad se tiče rekonstrukcije pobude na agregatu A1, a isti obim obuhvata i agregate 2, 3 i 4. Suština je u tome da smo ostvarili krosredundansu između mostova u sistemu pobude, preciznije da su svi ključni elementi: mostovi, tiristori i upravljački krugovi – duplirani, čime se značajno smanjuje mogućnost ispada i nepredviđenih zastoja. Istovremeno se postiže bezbjedniji, pouzdaniji i sigurniji rad agregata, kako od ispada u mreži, tako i od nepravilnosti unutar samog bloka, objašnjava Mićunović.

Iako tehnički pojmovi poput „tiristor-skih mostova“ i „Grecovog spoja“ zvuče

kompleksno, suština projekta je jednostavna: uvođenje savremenih kontrolera i kartica, koji omogućavaju bezbjedniji i precizniji rad agregata.

– To su, zapravo, poluprovodnički elementi koji pretvaraju naizmjeničnu u jednosmjernu struju za potrebe pobudnog namotaja. Novi sistem omogućava veću otpornost na smetnje u mreži, ali i stabilniji rad u samom bloku agregata, dodaje on.

Mićunović naglašava da je najveća vrijednost projekta u činjenici da se sistem sada samostalno prilagođava promjenama u radu, a greške i ispadi svedeni su na minimum. Takođe, zahvaljujući modernim kontrolerima i karticama za uprav-

ljanje tiristorskim mostovima, pobuda je postala otpornija, može da istrpi i više problema, pa je vjerovatnoća zastoja ili havarije znatno smanjena.

Njegov kolega, **Milan Đurović**, fokusirao se na drugi važan aspekt modernizacije – sistem monitoringa vibracija i Air Gap-a (vazdušnog zazor).

– Cijeli sistem monitoringa je od izuzetne važnosti za nadgledanje rada agregata. On prati vibracije i promjene vazdušnog zazora tokom rotacije, jer visoke temperature u statoru i rotoru mogu dovesti do pomjeranja i deformacija. Ako bi došlo do ozbiljnijeg odstupanja, posljedice po agregat i elektranu mogle bi biti ogromne, objašnjava Milan. Sistem ima dva nivoa zaštite: upozorenje i alarm.

– Kada se pojavi prvo upozorenje, znači da su vrijednosti blizu dozvoljene granice. Ako nastupi alarm, mašina se mora zaustaviti i odmah provjeriti šta je u pitanju. To može biti kvar, ali i problem sa senzorom. Najvažnije je da se reaguje na vrijeme, da ne bi došlo do havarije i gubitaka, jer bi popravka i zastoje u proizvodnji bilo veoma skupo platiti, ističe on.

– Sistem vibracionog i Air Gap monitoringa izuzetno je važan jer nadgleda rad cijelog agregata. Ako dođe do neuobičajenih vibracija ili promjena u vazdušnom zazoru, sistem automatski registruje i upozorava na odstupanja. A upravo

je pravovremeni nadzor od suštinskog značaja, ističe Milan. Dodaje da je sistem osmišljen da prepozna i razliku između stvarnih tehničkih problema i eventualnih grešaka u mjerenju, što omogućava dodatnu sigurnost i preciznost u radu.

CIGRE KAO DRAGOCJENO ISKUSTVO

Za oba mlada inženjera, ovo je bio prvi izlazak pred kolege na CIGRE savjetovanju, a iskustvo vide kao dragocjenu priliku.

– Volim da se družim sa kolegama i da razmjenjujem znanja i iskustva. Kad dobiješ aplauz od stručnjaka koji znaju i više od tebe, to je priznanje da si u nečemu vrijedio, kaže Mićunović.

Đurović dodaje da su im CIGRE skupovi od velike koristi jer podstiču zajedničko razmišljanje i razvoj ideja.

– Tu svi dolazimo da razgovaramo o tehnologijama, da zajedno rješavamo probleme i razmjenjujemo rješenja. To je pravi inženjerski brainstorming; svako uči od svakoga, bilo da je riječ o mladima koji donose nove pristupe, ili starijim kolegama koji imaju decenije iskustva.

I Matija i Milan svoju budućnost vide u EPCG i HE „Perućica“:

U Direkciji za razvoj i investicije stalno pratimo i nadgledamo radove, od najve-

ćih modernizacija do sitnih detalja, poput sonde i senzora. Moramo znati kako će se svaka komponenta ugraditi i koliko će trajati. To je ogromna škola za svakog mladog inženjera, objašnjava Đurović.

Mićunović, koji je u HE „Perućica“ od 2019. godine, dodaje: Modernizacija je jedno od najljepših područja rada za razvoj inženjera u firmi. Ne vidim sebe drugdje, jer ovdje mogu najviše da doпрinesem.

Đurović dodaje da proces modernizacije zahtijeva ne samo tehničko znanje, već i posvećenost detaljima: od izbora industrijskih ljepila i senzora, do analize parametara vibracija i toplote.

Sve je važno. Svaki spoj, svaki senzor mora biti ispravno postavljen, jer to utiče na dugoročni rad agregata. Mi moramo da razumijemo svaki tehnički detalj kako bismo osigurali maksimalnu pouzdanost sistema, kaže on.

Radovi Mićunovića i Đurovića samo su dio šireg procesa parcijalne modernizacije hidroelektrane, ali istovremeno i potvrda da domaći stručnjaci imaju znanje i energiju da vode najvažnije projekte u elektroenergetici. Ono što je, svakako, najznačajnije je činjenica da Crna Gora ima generaciju mladih inženjera u energetskom sektoru, koji su spremni da preuzmu odgovornost za sigurniju, stabilniju i održiviju budućnost energetike.

Milan Đurović

Rekordna godina za energiju vjetra

Prema procjenama analitičara iz Svjetske organizacije za energiju vjetra (World Wind Energy Association), do kraja godine kapacitet novih vjetroelektrana na globalnom nivou, trebao bi se povećati za rekordnih 150 GW, čime bi se ukupni svjetski kapaciteti vjetroelektrana popeli na 1,32 TW. Tako bi udio VE u svjetskoj proizvodnji električne energije, trebao doseći 12%. Vodeća država svijeta, Kina, u prvoj polovini godine, pokrenula je 51,4 GW VE, a ukupni kapacitet kineskih vjetroelektrana doseže već 600 GW, odnosno gotovo polovinu svih svjetskih kapaciteta. Na listi slijede Indija 3,5 GW, SAD 2,1 GW, Njemačka 1,9 GW, Francuska 1,7 GW i Brazil 1,3 GW.

(energetika-net.com)

Hrvatska: Za zelenu tranziciju 1,6 milijardi eura

Vlada Republike Hrvatske planira u 2026. godini ulaganja u energetska ulaganja, upravljanje otpadom i zaštitu okoline u iznosu od 1,6 milijardi eura. Prema strukturi ovih ulaganja, 27 % odnosi se na energetska ulaganja, uključujući projekt izgradnje gasovoda prema Sloveniji i Mađarskoj. Za energetska ulaganja, biće opredijeljeno 28%, dok se 12% odnosi na projekte izgradnje centara za upravljanje otpadom. Za razvoj javnog vodosnabdijevanja predviđeno je 33% planiranih sredstava u ovom segmentu.

(energetika-net.com)

Austrija gradi jednu od najvećih fabrika vodonika

Austrijsko društvo OMV gradi elektrolizer, u saradnji s društvom Masdar iz Ujedinjenih Arapskih Emirata. Izgradnja objekta počela je u septembru ove godine, a elektrolizer, koji će biti jedan od najvećih u EU, trebao bi početi s radom 2027. godine. OMV u Schwechatu inače već ima jedno 10 MW postrojenje za proizvodnju zelenog vodonika.

(energetika-net.com)

Novo doba za četiri srpske hidroelektrane

Nakon završenih radova u HE Bajina Bašta, HE Zvornik i HE Đerdap 1, uskoro počinje obnova Vlasinskih hidroelektrana, jedinstvenih po tome što rade po kaskadnom sistemu, pa omogućavaju proizvodnju energije četiri puta zaredom i značajan su izvor vršne energije u srpskom elektroenergetskom sistemu. Projektom njihovog osavremenjivanja, omogućiće se povećanje instalisane snage za 8 MW i pouzdan rad za još 3 - 4 decenije. Ukupna vrijednost projekta iznosi 109,7 miliona eura, od čega EPS ulaže 27,26 miliona, a ostatak EBRD (kroz kredit) i EU (bespovratna sredstva).

(energetika-net.com)

Makedonija dobija pametnu autocestu

Od Makedonije do granice sa Srbijom i Grčkom, voziće se pametnim autocestama. Projekat će početi s realizacijom već 2026. godine. U saradnji sa Svjetskom bankom, u toku je izbor kompanije, koja će uvesti inteligentne transportne sisteme (ITS), inovaciju 21. vijeka u području autocesta. Riječ je o sistemu koji će omogućiti praćenje gustoće prometa u stvarnom vremenu, informiranje i upozoravanje o obimu i kapacitetu prometa. Sistem će pratiti vremenske uslove, omogućiti besplatan internet i punjače za električna vozila duž cijelog Koridora 10, pametnu signalizaciju i turističku mobilnu aplikaciju, novi elektronički sistem naplate cestarine (M-tag) te proširenje graničnog prijelaza s Grčkom na 11 traka. Takođe, digitalizovaće se svi kulturno-istorijski i arheološki lokaliteti koji se nalaze duž autoceste. Samo tokom 2024. godine, autocestom E-75 na Koridoru 10, prošlo je 10 miliona ljudi!

(energetika-net.com)

Milioni Australijanaca imaće tri sata besplatne struje

Milioni Australijanaca od iduće godine, imaće tri sata besplatne električne energije dnevno! Naime Vlada ove države uvodi novu regulisanu tarifu „Solar Sharer“, koja će obavezati distributere električne energije da korisnicima ponude besplatnu struju najmanje tri sata tokom dana, u periodu kada je proizvodnja solarne energije na vrhuncu. Potez vlasti je uzrokovan činjenicom da je u Australiji instalisano više od četiri miliona solarnih sistema, a kapaciteti iz solarnih panela na krovovima su veći nego što, ukupno, imaju sve preostale termoelektrane na ugalj. Ova obilna energija čini cijene električne energije tokom dana izuzetno niskim, ponekad čak i negativnim, što znači da se često proizvodi više energije nego što se potroši.

(energetskiportal.rs)

Kina, rekorder u proizvodnji električnih vozila

Proizvodnja i prodaja električnih vozila u Kini, ubrzano raste, i dostigla je već 51,6% ukupne prodaje novih automobila. Samo od januara do oktobra ove godine, promet je iznosio 13,01 miliona eura, za 12,94 miliona novih jedinica, što predstavlja rast od preko 30%, u odnosu na prošlu godinu! Tako, recimo, kompanija Changan, čije je vozilo na slici, planira da do 2030. godine poveća godišnju prodaju na globalnom tržištu na pet miliona automobila! Da napomenemo i to da je u EU prošle godine registrovano 1,5 miliona novih električnih automobila na baterije, čime je njihov ukupan broj porastao na 4,5 miliona.

(aljazeera.net)

DRAGOJLA NENADIĆ
PRIČA ŽENE IZ TE PLJEVLJA

ČETRDESET GODINA PREDANOSTI

Nagrada za najbolju radnicu TE Pljevlja, nije samo puko priznanje za rad; ona je simbol četrdeset godina posvećenosti, discipline i predanosti jednom kolektivu. Dragojla, taj tihi glas iz laboratorije, 31. decembra ide u zasluženu penziju, a ovaj tekst je samo mali omaž jednom teškom ali časnom životu žene, koja je svoje najbolje godine, posvetila termoelektrani i svom gradu

Tatjana Knežević Perišić

Dragojlu sam upoznala na dodjeli godišnjih nagrada najboljim radnicima, povodom Dana TE Pljevlja. Prvi utisak-tiha, smirena, skromna ali samosvjesna žena, čvrstih uvjerenja.

-Na prijedlog direktora Čačića, došla sam nagradu. Do sada, nikad nijedna koleginica nije nagrađena, a sve su bile dobre i zasluživale ovu nagradu, kaže Dragojla. Drago joj je da su, eto, nju "prepoznali":

Isplatio se sav trud, sve ove godine u termoelektrani. Hvala im svima, što su ne naučili svemu što sam trebala da znam, kaže Dragojla.

A sve je počelo 1984. godine. Tada je mlada djevojka iz sela, udaljenog nekoliko kilometara od elektrane, prvi put kročila u pogon, da zamijeni koleginicu na trudničkom bolovanju. Svakog jutra ustajala je u pet sati, oblačila radnu odjeću i pješke kretala ka elektrani, kako bi na vrijeme stigla na smjenu u šest sati.

Bilo je teško... Pješačiti po zimi ili kiši nije bilo lako, ali me to naučilo disciplini. I željela sam posao, da radim i zarađujem svoj dinar, kaže. Njena upornost da pronađe posao bila je nevjerovatna:

Ja nijesam završila fakultet, bila sam jedina u porodici koja nije. Moji brat i sestre su završili fakultete, a ja sam odmah tražila posao. Nijesam sjedila kući da me neko drugi traži, išla sam po cijeloj Jugoslaviji; konkurirajući u rudnik, industriju, u raznim gradovima... I "posreći" mi se u TE Pljevlja, nakon godinu dana od zamjene, 1986. godine ponovo sam primljena, a ovaj put "za stalno". Narednih deset godina radila je kao smjenski analitičar.

Tri smjene, stalni nadzor nad pogonom i laboratorijskim analizama, miješanje hemikalija, kontrola gasova i pumpi, posao koji nije dozvoljavao greške. Svako dva sata sam išla u pogon, uzimala uzorke, radila analize, i ako nešto nije bilo u redu, javljala šefovima.

Ako bi neka pumpa zapela, uključivala sam je ručno. Tada nije bilo automatike, sve se radilo vlastitim rukama... Ali nauč

kako je to biti odgovoran, koncentrisan na rad i obaveze, jednostavno prihvatiš svoj posao i trudiš se da ga maksimalno odradiš, prisjeća se Dragojla.

Specifičan je to bio posao. Bilo je tada nas deset koleginica, a najveselija služba. Smijale smo se, pomagale jedna drugoj, učile jedna od druge. Stariji šefovi stajali su iza nas i učili nas kako da radimo posao najbolje što možemo. Sve što sam naučila dugujem tim ljudima, kaže.

Automatizacija je kasnije promijenila način rada, ali temelj znanja ostaje neprocjenjiv.

Sada sve ide automatski. Analize se prate, pumpe se kontrolišu na komandi. Ali tada, sve se radilo ručno. Svaka greška mogla je dovesti do ozbiljnih problema. Zato sam morala biti stalno prisutna i koncentrisana, kaže Dragojla.

A onda se desila ljubav. U termoelek

Dobre su mi kćerke, vrijedne, evo vidjećemo kuda će ih život voditi, kaže Dragojla.

Sitno, pred penzijom, razmišlja o životu nakon 31. decembra:

Penzija je neka nova faza života. Su-prug je radio 37 i po godina i samo rekao: dosta je, ne mogu više. Otišao je u penziju, a sada idem i ja. Nemamo nekih specijalnih planova. Meni je, na selu, živ otac, odem svaki dan, da ga obiđem... A što se tiče naših planova, možda neka putovanja, druženja... moj svijet je bio i ostao kuća i porodica, kaže Dragojla.

Za mlade koleginice ima poruku:

Kad sam ja počinjala da radim, imala sam šeficu Milenku. Znala je reći: Nećete me persirati, ja sam za vas sve Mikana, mi smo ovdje jedna kuća, jedna porodica. Kad pogriješite, reći ću vam. Kad dobro uradite, pohvaliću vas, ali kao roditelj, a ne šef! I dobro sam to upamtila! Šta hoću

” Učite od svojih pretpostavljenih, pomažite jedna drugoj, budite vrijedne, radite i gradite svoj put. Sve je moguće ako imate volju

trani je upoznala mladog elektroinženjera, koji postaje ljubav njenog života i životni saputnik. Njihove smjene su se preplitale, gledali su se nakon njih, ali "lijepa mladost je sve podnosila, a život nas naučio strpljenju".

Kad završim smjenu, ostane dva sata za susret, pa na autobus, preko deponije, pa kući... Ili ujutro, kad završim u šest, malo se vidimo pa krenem pješke do kuće, duša mi spava, a čeka me 3,5 kilometra puta, i ljeti i zimi... ali sve mi je to bilo lijepo, priča Dragojla.

Privatni život nosio je svoje izazove. Prvih 13 godina nijesu mogli imati djeću, i nekako se pomirili sa tim. A onda nemjerljiva radost: jedna, pa druga djevojčica! Danas već mlade žene, na koje je majka preponosna:

Studiraju u Podgorici; jedna je četvrta godina Elektro tehničkog fakulteta, a mlađa na drugoj godini Ekonomskog.

da kažem? Učite od svojih pretpostavljenih, pomažite jedna drugoj, budite vrijedne, radite i gradite svoj put. Sve je moguće ako imate volju. A kad naučite svoj posao, onda nema straha ni od čega, poručuje Dragojla Nenadić.

Ova žena nije samo "još radnica termoelektrane". Ona je simbol upornosti i ljubavi prema poslu i ljudima. Njena priča o pješačenju na posao, radu u tri smjene, uzimanju uzoraka, analizi gasova, borbi da zaradi svoju platu, kolegijalnom odnosu na poslu, ljubavi i porodici, govori o radu, odricanju i toplini, koja se prenosi generacijama. Elektronika i automatika preuzimaju rutinske zadatke, ali srce koje je Dragojla uložila u svaku smjenu, svaku analizu i svaki trenutak života, ostaje neprocjenjiva. I puna srca joj želimo mirne i spokojne penzionerske dane, uz zahvalnost za sve što je dala za razvoj TE Pljevlja.

Fondacija „Dobrilo Gačević“ usmjerena na pomoć i podršku mladim inženjerima a u cilju podsticanja najboljih studenata da nastave školovanje sa visokim postignućima raspisuje

JAVNI POZIV ZA DODJELU STIPENDIJA STUDENTIMA DRŽAVNIH ELEKTROTEHNIČKIH FAKULTETA ZA STUDIJSKU 2025/2026. GODINU

Pravo na stipendiju mogu ostvariti studenti/kinje završnih godina specijalističkih i master akademskih studija Elektrotehničkog fakulteta Univerziteta Crne Gore, smjer energetika i automatika (ili odgovarajući smjer ukoliko student dolazi izvan CG) ili bilo kog drugog univerziteta u regionu koji je osnovan od strane države (državni fakultet), studenti/kinje koji su prethodno akademsko zvanje i/ili školovanje sticali na univerzitetima koje je osnovala država (državni fakultet), koji nijesu u radnom odnosu, studenti/kinje koji su državljani Crne Gore, studenti/kinje koji nijesu gubili nijednu godinu tokom studija odnosno koji prvi put upisuju semestar studijske godine koju pohađaju i koji su položili sve ispite iz prethodnih godina studija te studenti/

kinje koji su tokom školovanja ostvarili prosječnu ocjenu najmanje 8,00 (osam).

U cilju podsticanja studenata iz opštine Pljevlja, naglašavamo da će se isti dodatno bodovati sa 10 (deset) bodova uz dokaz o položenom maturskom ispitu neke od srednjoškolskih ustanova sa teritorije navedene opštine.

Fondacija „Dobrilo Gačević“ budžetom je opredjelila sredstva za stipendiranje studenata Elektrotehničkog fakulteta (program Energetika i automatika) na način što će 5 (pet) najboljih studenata završnih godina specijalističkih i master akademskih studija dobiti stipendiju u iznosu od po 150,00 € mjesečno u trajanju od 12 (dvanaest) mjeseci. Ne postoji obaveza vraćanja stipendije.

ROK ZA PODNOŠENJE TRAŽENE DOKUMENTACIJE JE OD 05. 11. 2025. GODINE DO 25. 11. 2025. GODINE.

Prijavu sa potrebnom dokumentacijom dostaviti poštom na adresu:

Skerlićeva br. 14, 84210 Pljevlja sa naznakom FONDACIJA „DOBRILO GAČEVIĆ“ – ZA STUDENTSKE STIPENDIJE.

POTREBNA DOKUMENTACIJA:

- CV studenta/kinje
- uvjerenje o državljanstvu ili ovjerena kopija važeće lične karte
- potvrda o položenim ispitima
- potvrda o studiranju
- kopija uvjerenja o diplomiranju sa osnovnih akademskih studija
- dokaz da student/kinja nije u radnom odnosu (potvrdu izdaje Zavod za zapošljavanje)
- dokaz o položenom maturskom ispitu (ukoliko je student iz opštine Pljevlja)
- broj žiro računa (potvrda iz banke)

NAPOMENA

Dokumentacija se dostavlja u formi originala ili ovjerene kopije i ne može biti starija od 6 mjeseci. Nepotpuna i neblagovremeno dostavljena dokumentacija se neće razmatrati.

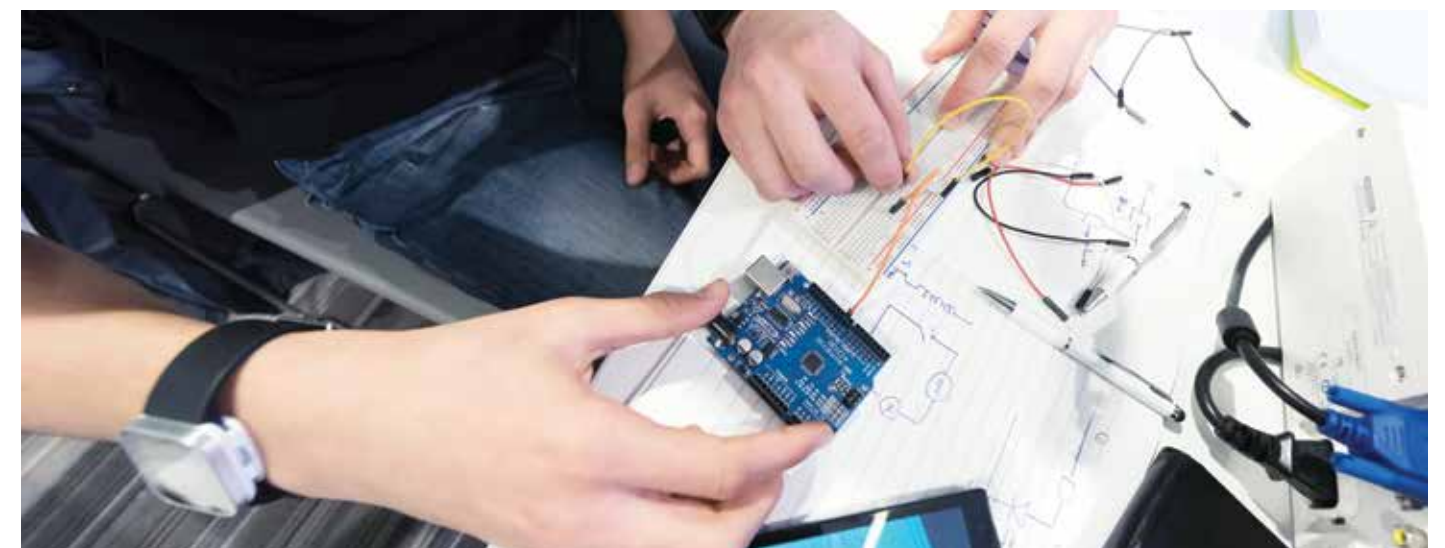
Komisija za sprovođenje postupka stipendiranja (u daljem tekstu: Komisija) odgovornom licu fondacije dostavlja rang listu studenata koji ispunjavaju uslove iz ovog konkursa u skladu sa zahtjevanim kriterijumima.

KRITERIJUMI

Kriterijumi za dobijanje stipendije podrazumijevaju sljedeće:

- Uspjeh tokom školovanja i efikasnost studiranja. Studenti se rangiraju prema ukupnom broju bodova po formuli **Prosjeck x 9**
- Studenti sa teritorije Opštine Pljevlja dobijaju dodatnih 10 bodova.

Informacije u vezi sa javnim pozivom kandidati/kinje mogu dobiti putem e-mail adrese: fondacijadobrilogacevic@gmail.com

Ukoliko se dogodi da dva ili više studenata ima istu prosječnu ocjenu u prethodnom periodu školovanja, kao prednost će se bodovati prosječna ocjena samo sa završne godine osnovnih (bachelor) studija.

Stipendija se dodjeljuje za studijsku 2025/2026 godinu na period od 12 mjeseci i isplaćuje se u jednakim mjesečnim ratama bez obaveze vraćanja.

Novoosnovana Fondacija „Dobrilo Gačević“ nosi ime dugogodišnjeg radnika Elektroprivrede Crne Gore i direktora TE „Pljevlja“, koji je cijeli svoj radni vijek, od samog početka, proveo u TE „Pljevlja“ u kojoj je obavljao i niz odgovornih funkcija. Rođen je 1957. godine u Pljevljima.

Diplomirao je na Elektrotehničkom fakultetu Univerziteta u Beogradu, smjer Energetika. U TE „Pljevlja“ odradio je pripravnički staž 1982. godine, a poslije odsluženog vojnog roka zasnovao radni odnos kao glavni inženjer za mjerenje i regulaciju do 1986. godine. Narednih devet godina radio je kao vodeći inženjer elektroposlova za pomoćne objekte TE „Pljevlja“, a zatim sve do 2001. kao vodeći inženjer za upravljanje i zaštitu visokonaponske opreme. Od 2001. do 2010. godine bio je pomoćnik direktora za tehnička pitanja tog termoelektrskog objekta. Godinu dana bio je i v.d. direktora Termoelektrane, a nakon toga pomoćnik direktora Direkcije za poslovni i tehnički razvoj EPCG za lokaciju Pljevlja i menadžer projekata u Direkciji za razvoj i inženjering EPCG.

Učestvovao je u realizaciji i pripremi više izuzetno važnih i kompleksnih projekata u EPCG u kojima bismo izdvojili rad na pripremi i realizaciji projekta ugradnje elektrofilterskog postrojenja, pripremi i realizaciji projekta zamjene TNP parnoturbinskog postrojenja, pripremi i realizaciji projekta ekološke rekonstrukcije TE „Pljevlja“ kao i na projektu toplifikacije Pljevalja te pripremi za realizaciju projekta mHE Otilovići.

Dobrilo Gačević dao je nemjerljiv doprinos razvoju TE „Pljevlja“ kao i same lokalne zajednice, pa se i Fondacija, koja nosi njegovo ime, upravo iz tog razloga opredijelila da ubuduće svoje aktivnosti usmjeri ka stipendiranju mladih i vrijednih ljudi koji žele da se edukuju i profesionalno ostvaruju na polju energetike.

MILICA DRAGAŠ, RUKOVODITELJKA
FGD/DENOX POSTROJENJA U TE PLJEVLJA

KROJIM SVOJE SNOVE

Za ovu mladu ženu, svako biće na Zemlji je rođeno da stvara ideje i kroji snove. Međutim, kako kaže, ni ideje ni san se ne mogu pretočiti u stvarnost i javu, ako čovjek nije spreman da se odriče, da uči i pristaje na pad. Svoje znanje i mlade godine, daje za TE Pljevlja, za posao koji voli i za koji se dodatno obučava. Ovo je njena priča

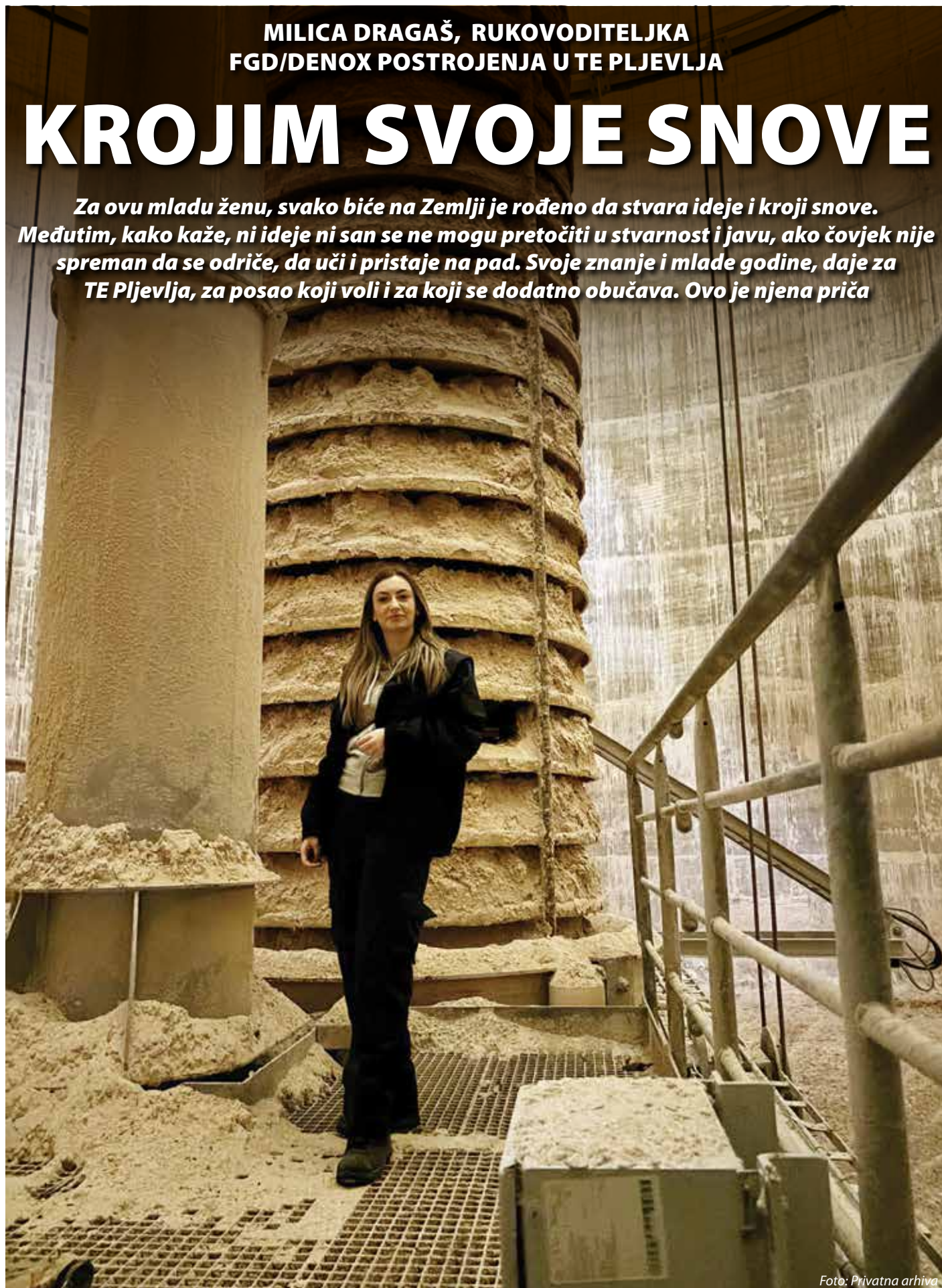

Foto: Privatna arhiva

Tatjana Knežević Perišić

Ako bi me neko pitao "Šta je najhrabrija stvar koju si učinila?" rekla bih da je to čvrsta veza koju sam napravila sa disciplinom i radnim navikama. Čvrsta veza između mene i želje za ispunjenjem snova nikada nije pukla, ni u padu, ni u bolu, ni u nedostatku snage. Zaista, čovjek može sve onda kada zna svoj put i kada mu niti jedna prepreka na tom putu ne daje utisak da treba odustati, kaže Milica.

Još kao student druge godine Hemijske tehnologije, imala je priliku da uči u Termoelektrani Pljevlja, priliku da se, kako kaže, „saživim sa TE i shvatim suštinu njenog procesa“:

U svakom dijelu pogona vidjela sam teren za učenje i usavršavanje. Nakon što sam diplomirala poželjela sam da do trenutka u kom ću obavljati svoj pravnički staž počnem da volontiram na termoelektrani i učim kako bih bila korisna i procesu i kolegama, a i svom umu. Tadašnji direktor Mirko Mazalica je podržao moju ideju i otvorio mi put ka poslu u koji sam se zaljubila pri prvom obilasku i prvoj izvršenoj analizi. Vrijeme je prolazilo, a ja sam iz dana u dan disala za pogon, za novi radni dan i novo promišljanje o tome šta se može učiniti kako bi se proces unapredio. Imala sam sreću da me kolege jako lijepo prihvate, prenesu mi znanje i daju mi savjete koji mi i dan danas plivaju po umu, priča Milica, ne zaboravljajući druge, koji su joj pomogli da bude danas ono što jeste:

Najveću zahvalnost dugujem mojim koleginicama i kolegama iz hemijske službe, posebno mojoj mentorki Dragani Gazdić, koja je i danas moja ogromna podrška i vjetar u leđa. Postali su moja druga porodica. Divila sam se rukovaocima HPV postrojenja koji poznaju svoj posao i struku do najsitnijih detalja. Bez obzira na ogroman broj obaveza nikada me nijesu odbili kada je u pitanju podučavanje, savjetovanje i podrška pri radu. Gdje god da me život i posao odvedu pogon za hemijsku pripremu vode i moj prvi kolektiv će ostati na najljepšem mjestu u kuli mojih uspomena. Vrijeme je prolazilo i došao je dan o kom sam mogla samo da sanjam i da ka njemu idem sa kofetom punim upornosti i želje za znanjem.

Zahvaljujući povjerenju koje mi je ukazao direktor Žarko Čačić, zajedno sa ostalim menadžmentom i kolegama, dobila sam funkciju rukovodioca FGD/De-

NOx postrojenja. Ogromna zahvalnost, ogromna odgovornost i ogroman ponos, uselili su se u moje vene i tog dana sam sebi dala obećanje da ću se još više truditi, raditi i usavršavati ali da ću prenositi znanje na ostale baš onako kako su ga na mene prenosile kolege. Menadžment je imao i smatram da i dalje ima ogromno povjerenje u sve što radim, a ja se trudim na rezultatima opravdati to povjerenje,

kaže ova uporna djevojka.

OBUKA U „UGLJEVIKU“

A nova obaveza, pa još potpuno nov proces rada, kao što je odsumporavanje, Milici je omogućilo odlazak na obuku u „Ugljevik“. Vratila se oduševljena:

–S obzirom da je odsumporavanje nov proces i da ga svi mi poznajemo teoretski

”

U svakom dijelu pogona, vidjela sam teren za učenje i usavršavanje.... Vrijeme je prolazilo, a ja sam iz dana u dan disala za pogon, za novi radni dan i novo promišljanje o tome šta se može učiniti kako bi se proces unapredio

bilo je neophodno uživo vidjeti šta predstavlja srž sistema i tajnu dobrog upravljanja istim. Tim povodom sam otišla na obuku u RITE Ugljevik, zajedno sa rukovaocima FGD/DeNOx postrojenja Jasminom Pjevićem i Milanom Stojkanovićem kao i sa glavnom analitičarkom laboratorije Draganom Gazdić. Naša posjeta RITE Ugljevik imala je za cilj da moje kolege i ja shvatimo koje su to ključne stavke prilikom puštanja u rad, održavanja i praćenja efikasnosti sistema za odsumporavanje. Zlatko Malović, projekt menadžer ekološke rekonstrukcije RITE Ugljevik, zajedno sa glavnim inženjerom ODG postrojenja Nikolom Krstićem i rukovaocima postrojenja, objasnio nam je kakve nas to prepreke i poteškoće očekuju pri samom pokretanju sistema i kako da ih na što lakši način prevaziđemo. Zajedno sa njima napravili smo paralelu između njihovog i našeg sistema, prodiskutovali smo o prednostima i manama istih i razmotrili kojim se to parametrima i procesima mora dati najveći značaj. Kroz razgovor su nam objašnjeni načini za rešavanje najvećih problema u toku vrućeg upuštanja.

Naime, objašnjava Milica, tokom perioda vrućeg upuštanja, elektrofilteri nijesu pravilno funkcionisali, što je dovelo do nakupljanja čvrstih čestica u suspenziji unutar apsorbera. Povećana koncentracija tih čestica uzrokovala je poteškoće u hemijskim procesima i reakcijama, odnosno pojavu tzv. „maskiranja“ krečnjačke suspenzije (smanjenja reaktivnosti krečnjaka). Zbog toga je došlo do smanjenja efikasnosti uklanjanja SO₂, usljed niske reaktivnosti krečnjačke suspenzije u apsorberu.

Drugi faktor koji je doprinio nestabilnom radu bio je povećani Bondov indeks tvrdoće i veća granulacija krečnjaka u odnosu na vrijednosti predviđene u ZP-u. Prema analizama sprovedenim tokom perioda vrućeg upuštanja, vrijednosti Bondovog indeksa krečnjaka kretale su se u rasponu od 12,69 do 16,8 kWh/t. To je uzrokovalo smanjenje kapaciteta mlinova za mljevenje, kao i nedovoljnu količinu proizvedene suspenzije potrebne za proces. Pored toga, zabilježeni su

česti ispadi zbog problema u radu okretnog mehanizma silosa za gips, koji su se javljali prilikom istovremenog punjenja i pražnjenja materijala, kaže Milica.

Tokom boravka u RITE Ugljevik, međutim, imala je priliku da, sa kolegama, obiđu njihovu mašinsku salu, kotlovsko postrojenje, sisteme transporta šljake i pepela kao i sistem otpadnih voda.

Tada smo rukovaoci postrojenja za odsumporavanje TE Pljevlja Jasmin Pajević i Milan Stojkanović, zajedno sa mnom, uz podršku operatera RITE Ugljevik, pokrenuli određene dijelove procesa i vidjeli kako se sistemu „daje život“ i kako se teorija pretače u praksu. Pokrenut je sistem recirkulacionih pumpi gipsa, oksidacioni duvač kao i sam sistem dehidracije gipsa. Na termoelektrani smo svakoga dana bili prisutni u terminima od 07h pa sve do 15h što je odavalo utisak prave radne i disciplinovane atmosfere. Naše kolege iz RITE Ugljevik potrudile su se da nam što je moguće više uproste ovaj proces, uklone sa uma taj čuveni strah od nepoznatog i uvjere nas da je uz dobro organizovan rad i uloženi trud sve moguće.

PREDNOSTI TE PLJEVLJA

Kada uporedimo sistem rada RITE Ugljevik i Termoelektrane Pljevlja i napravimo paralelu, smatram da TE Pljevlja ima nekih prednosti u svom radu, posebno u načinu rada postrojenja za odsumporavanje.

Mi koristimo gotov, sprasjen kreč, a oni imaju mlinско postrojenje i sami ga pripremaju, što uzrokuje ogroman napor i poteškoće pri radu. Takođe mi kao procesnu vodu koristimo dekarbonizovanu vodu, a kolege sirovu vodu, što dovodi do stvaranja veće količine kamenca i do stradanja opreme. Sve u svemu, suština je ista. Odgovornost, rad i trud dovode do uspjeha i do održivosti proces, kaže Milica.

Dodaje kako su, znanje koje su im inženjeri i operateri prenijeli, odličan temelj za sve što predstoji u narednom periodu. Bila je čast učiti od tako iskusnih inženjera, dobiti savjete za rad, zlata vrijednih. Potrudimo se da sve iskoristimo za razvoj naše TE, da uložimo sve što znamo i što ćemo još naučiti, poručuje Milica, dodajući da je znanje koje se ne koristi kao svjetlo koje se ne vidi. Sa ovom mladom ekipom, TE Pljevlja će svijetliti još dugo godina, ne sumnjamo u to!

Foto: Privatna arhiva

MILOŠ KRUŠKA

REFERENT ZA SISTEME KVALITETA U DIREKCIJI ZA IMS I OPŠTE POSLOVE

SNAGA POSVEĆENOSTI I TIMSKOG DUHA

„Kvalitet je odgovornost svih zaposlenih. Rad pojedinca je od presudnog značaja za uspjeh kompanije“. Ova misao najbolje opisuje Miloša Krušku, referenta za sisteme kvaliteta u Službi za sisteme kvaliteta, Sektora za IMS, Direkcije za IMS i opšte poslove EPCG-a

Miodrag Vuković

Miloš Kruška zaposlio se u našoj kompaniji u avgustu 2019. godine. Zaposlen je, kao referent za sisteme kvaliteta u Sektoru za IMS u Direkciji za IMS i opšte poslove. Po riječima njegovih kolega Miloš svoj rad temelji na sistematičnosti, odgovornosti i timskoj saradnji. Svakodnevno doprinosi primjeni, unapređenju i održavanju standarda ISO 9001, ISO 14001 i ISO 45001, koji čine osnovu integrisanog sistema menadžmenta (IMS) u EPCG.

Njegov doprinos vidljiv je u stalnoj komunikaciji i saradnji sa kolegama, te u izradi i ažuriranju obimne dokumentacije neophodne za efikasno funkcionisanje IMS-a.

Od decembra 2024. godine, Miloš je i interni provjeravač sistema kvaliteta, zaštite životne sredine i bezbjednosti i zdravlja na radu, čime je potvrdio svoje znanje, iskustvo i profesionalnu predanost.

Na V Konferenciji HSE – „Bezbednost i zdravlje na radu, zaštita od požara i životna sredina“, održanoj od 15. do 18. oktobra 2025. godine, Miloš je zajedno sa kolegom iz Službe za zaštitu i zdravlje na radu Lukom Đurđevcem prezentovao stručni rad na temu „Bezbednost i zdrav-

lje na radu tokom ugradnje fotonaponskih sistema“, koja je od izuzetnog značaja za budućnost EPCG i razvoj održivih energetske rješenja.

Pored profesionalnih uspjeha, Miloš

aktivno učestvuje i u sportskim susretima i manifestacijama koje organizuje EPCG. Njegov timski duh, pozitivna energija i entuzijazam doprinose jačanju zajedništva i dobrog raspoloženja među

kolegama.

Svojim primjerom, Miloš pokazuje da su predanost, odgovornost i kvalitet temelj svakog uspjeha i da je snaga tima ono što EPCG čini posebnom.

Od prvog dana u EPCG, prepoznao sam snažno zajedništvo, međusobno uvažavanje i podršku među kolegama.

Od svega pravim izazov, od najjednostavnijih stvari, poput toga da svakog dana pređem više koraka nego juče, pa do ozbiljnijih izazova poput usvajanja nove profesionalne vještine. Na taj način se svakodnevno guram naprijed, izgrađujem i trudim da budem bolja verzija sebe.

Smatram da je upravo to najveća snaga EPCG – kada su odnosi među kolegama dobri, i rezultati dolaze sami od sebe. Sa timskom harmonijom i posvećenošću postizanje zajedničkih ciljeva je neupitno – kaže Miloš Kruška.

Ističem posebno zadovoljstvo što radim u Službi za sisteme kvaliteta, zajedno sa kolegicama Mirjanom Kujović i Snežanom Krivokapić. Od njih sam naučio mnogo – kako profesionalno, tako i ljudski. Na našu službu gledam kao na malu poslovnu porodicu. Uvijek smo tu jedni za druge, bez izuzetka - naglašava Miloš.

Pored posvećenosti radnim obavezama Miloš se aktivno bavi i sportom.

Sportom se bavim od djetinjstva, tačnije od svoje sedme godine sam trenirao fudbal, a od trinaeste odbojku, koju sam nastavio aktivno trenirati do odlaska na studije. Nakon petnaestogodišnje pauze, ponovo sam se vratio odbojci, ali na prvoj utakmici doživio sam povredu koljena, koja me je spriječila da nastavim takmičarski put. Ipak, sport je i dalje sastavni dio mog života. Kad god imam vremena aktivno treniram u teretani i održavam formu, jer me sportski i takmičarski duh prati kroz cijeli život – naglašava Miloš.

On dodaje da je jako pozitivno što u našoj kompaniji postoji mogućnost da se aktivno takmiči sa kolegama, na radničkim sportskim igrama.

Radničke igre u organizaciji SOZ-a su izvanredna prilika da se kroz sportske discipline nadmećemo i istovremeno jačamo međuljudske odnose sa kolegama iz svih djelova EPCG grupe. Volim sport i takmičenje, i uvijek sam za fer-plej. Kroz sport sam razvio disciplinu, timski rad, upornost, da doživim uspone, ali i da ne odustajem kada je teško – da se borim i pružam najbolje od sebe, konstatuje Mi-

Foto: Privatna arhiva

Foto: Privatna arhiva

Foto: Privatna arhiva

loš.

Moje najveće životno bogatstvo su moje kćerke – Hana i Lorena.

Hana je odličan đak petog razreda Osnovne škole „Ratko Žarić“, a Lorena je odličan đak drugog razreda u Osnovnoj školi „Olga Golović“. Slobodno vrijeme najviše volim da provodim s njima. Uz njih vrijeme staje – sve brige nestaju i ulazimo u naš čarobni svemir igre i mašte – naglašava sa ponosom Miloš Kruška.

Smatram da se u životu ništa ne događa slučajno, i istinski uspjeh se ne mjeri samo rezultatima, već i uticajem koji ostavljamo oko sebe, kroz znanje, pozitivan primjer i ljudskost – kaže na kraju Miloš Kruška.

Naš gost

DR MARIJA VUJAČIĆ
GLOBALNA MENADŽERKA U HITACHI ENERGY

PAMET NAM ODLAZI IZ DRŽAVE

Ova mlada naučnica svoju budućnost u energetsom svijetu, gradi u Italiji, zemlji koja joj je pružila široke mogućnosti za profesionalni razvoj. Smatra da Crna Gora i dalje ima određene izazove, prije svega kada je riječ o mentalitetu i odlivu stručnih kadrova. Vjeruje da je važno da crnogorska energetska zajednica prepozna potencijal mladih stručnjaka i pruži im priliku da napreduju na osnovu znanja i rezultata

Tatjana Knežević Perišić

Dr Marija Vujačić je globalna menadžerka proizvoda za sisteme skladištenja energije u Hitachi Energy, u Italiji. Ova mlada žena je 2019. godine, sa samo 28 godina, doktorirala disertacijom iz oblasti energetske elektronike, na Univerzitetu u Bolonji, najstarijem i najprestižnijem u Italiji i jednom od vodećih u Evropi-čuvenom Alma Mater Studio-rum-u.

Njena stručnost i iskustvo prepoznati su na međunarodnim događajima, gdje govori o ključnim izazovima u energetskom sektoru: od integracije obnovljivih izvora do razvoja baterijskih sistema. Trenutna pozicija u Hitachi Energy omogućava joj pristup najnovijim informacijama i trendovima u elektroenergetskim sistemima, što joj daje jedinstvenu perspektivu o globalnim tokovima u energetici. Ipak, razgovor počinjemo “doktoratom iz Bolonje”, kao velikim profesionalnim uspjehom.

Sa 28 godina doktorat! Kako ste to doživjeli?

Često me pitaju kako je došlo do toga, a ja uvijek kažem da se sve odvijalo prilično prirodno. Nakon Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici i mastera u Beogradu, zahvaljujući stipendijama koje sam osvajala, dobila sam priliku da nastavim školovanje u Bolonji. To je bilo izuzetno pozitivno iskustvo, divna saradnja sa profesorom i istraživačkom grupom i mnoštvo otvorenih mogućnosti za profesionalni i lični razvoj.

U inostranstvu se manje govori o politici i sličnim temama, fokus je na radu i rezultatima. Ako pokažete posvećenost, odgovornost, i dodatne vještine izvan tehničkog znanja, poput jezika, prezentovanja i komunikacije, to se prepoznaje i cijeni. Uvijek naglašavam da je to prilika da predstavite sebe, svoju porodicu, i zemlju, ali i da ostvarite ambiciozne profesionalne ciljeve. Nakon univerziteta radila sam u Engie, francuskoj multinacionalnoj energetske kompaniji, a onda u Hitachi Energy. Iako živim u Milanu, moje radno iskustvo je više globalno nego italijansko, što mi u potpunosti odgovara. Takvo okruženje vas uči da ne gajite predrasude, već da poštujete znanje i iskustvo drugih, učite brzo i tražite načine da doprinesete timu. Rad u industriji proširio je moje razumijevanje tehnologije jer je omogućio uvid u širu sliku, u procese koji prevazilaze sam razvoj tehnoloških rješenja. S druge strane, akademsko istraživanje mi je dalo dubinu i analitičnost, pa danas mogu da sagledam tehnologije iz više perspektiva.

Hitachi je sada veoma orijentisan na razvoj baterijskih sistema. Vi ste bili panelistkinja na IX Savjetovanju KO CG CIGRE, upravo na tu temu. Zašto su oni toliko važni i da li Crna Gora kasni u njihovom uvođenju?

Na panel sam pozvana od strane univerziteta i organizacije CIGRE, a kasnije je Hitachi bio i generalni pokrovitelj, što mi je bilo posebno zadovoljstvo. Tema panela bila je uloga energetske elektronike u transformaciji elektroenergetskog sistema a ja sam posebnu pažnju posvetila njenoj ulozi u integraciji baterijskih sistema koja je danas izuzetno aktuelna, i u Crnoj Gori, naročito nakon raspisanih tendera EPCG.

Možemo reći da Crna Gora zaostaje za pojedinim evropskim zemljama koje već imaju razvijene sisteme ovog tipa, ali to je u velikoj mjeri rezultat ranijih potreba elektroenergetskog sistema. Dok nije bilo dovoljno OIE, nije postojala ni izražena

potreba za ovakvim rješenjima. Takođe, tržište ranije nije bilo dovoljno razvijeno da prepozna i valorizuje prednosti baterijskih tehnologija. Sada su okolnosti drugačije, tehnologija je sazrela, tržište je spremnije i čini mi se da projekat koji pokreće EPCG, dolazi u pravom trenutku. Takođe, s aspekta razvijenosti tehnologije, rizik koji sada preuzima EPCG manji je nego što bi bio prije pet ili deset godina i po mom mišljenju, ovaj potez je hrabar i zaslužuje pohvale. Na zapadnom Balkanu, jedini sistem ovog tipa, nalazi se u Sloveniji i ima oko 6 MW, deset puta manje od onog koji EPCG planira.

Ako dobijemo taj projekat, sa kojim problemima ćemo se suočiti? Svi govore o dobrim stranama: balansiranju, stabilnosti, skladištenju energije. Ali šta je ono što ne valja, npr otpadom?

Jedan od izazova je, svakako, budući ekološki otpad i tu ste potpuno u pravu! Trenutno ne postoji dovoljno razvijen sistem reciklaže litijumskih baterija, čak ni na nivou EU. To može postati ozbiljan problem, ako se na vrijeme ne uspostave jasni mehanizmi za zbrinjavanje i ponovnu upotrebu materijala. Pored toga, baterijski sistemi i dalje imaju određena tehnološka i ekonomska ograničenja, uključujući npr. ograničeni životni vijek baterija, što znači da će ih nakon određenog vremena biti potrebno zamijeniti. Takođe, ovi sistemi zahtijevaju pametno planiranje integracije u mrežu. Tu su i izazovi vezani za nabavku

”

Ako pokažete posvećenost, odgovornost, i dodatne vještine izvan tehničkog znanja, svijet će vam otvoriti vrata, bez politike i nepotizma.

sirovina, čija eksploatacija ima i ekološke i etičke implikacije. Zato je važno razmišljati o čitavom životnom ciklusu tehnologije, od proizvodnje, preko upotrebe, do zbrinjavanja. U svakom slučaju, prednosti BESS sistema daleko nadmašuju nedostatke, ali je ključno da se o tim izazovima govori otvoreno i da se na vrijeme planiraju rješenja.

Kada govorimo o ključnim energetskim izazovima, koje bi izdvojili? Problemi u mreži, potreba decentralizacije, otpornosti, razvoja tržišta električne energije? I koji je “problem” Crne Gore?

Najveći izazov je brzina integracije obnovljivih izvora. Taj proces stvara određene tehničke probleme u mreži, posebno u pogledu balansiranja potrošnje i proizvodnje, te regulacije napona. Rješenje za ove izazove sve više leži u primjeni baterijskih sistema za skladištenje energije, koji mogu efikasno doprinositi stabilnosti sistema i omogućiti fleksibilnije upravljanje energijom. Pored tehničkih aspekata, važnu ulogu ima i razvoj tržišta električne energije. Način na koji se tržište oblikuje može značajno uticati na tempo integracije novih tehnologija. Otvaranje tržišnih mehanizama koji nagrađuju pružanje sistemskih usluga (poput regulacije napona, frekvencije i obezbjeđivanje inercije) dodatno bi podstaklo ulaganje i ubrzalo energetski tranzicioni proces.

Često se kaže da Crna Gora ima volju, regulativu i projekte, a opet nešto nedostaje. Jesu li problemi kadrovske ili političke prirode?

U osnovi mislim da je naš najveći problem mentalitetske prirode, u načinu razmišljanja i pristupa poslu. Često mnogo govorimo o planovima, a premalo se fokusiramo na konkretnu realizaciju. To je, u stvari, regionalni problem. Potrebno je više ohrabrenja i podrške, pa i onda kada se napravi greška. Greške su sastavni dio razvoja i mogu biti izvor važnih iskustava, ali se kod nas često doživljavaju negativno, što sputava inicijativu i kreativnost. Ključno je stvoriti okruženje u kojem se ideje pretvaraju u konkretne projekte.

Kada govorimo o razvoju energetike, važno je razumjeti da inovacije ne mogu napredovati bez snažne privrede. Energetika i privreda su međuzavisne, jedno pokreće drugo.

Državne energetske kompanije imaju ključnu ulogu u razvoju sektora, ali se mora stvarati više prostora za inovaciju, nove modele saradnje i uključivanje privatnog i istraživačkog sektora. Samo tako se može podstaći konkurentnost i ubrzati tranzicija.

Drugi važan izazov je zadržavanje stručnih kadrova. Mladi inženjeri i profesionalci često odlaze jer žele više mogućnosti za napredovanje i afirmaciju. Potrebno je sistemski raditi na tome da im se omogući prostor za rast, odgovornost i stvarne rezultate.

Takođe, stručna zajednica, treba da ima vidljivu i aktivniju

ulogu. Važno je da se njen glas čuje prilikom donošenja odluka od značaja za sektor energetike i održivi razvoj. Stručnjaci ne samo da treba da budu konsultovani, već i da osjete odgovornost da se uključe, da predlažu i da argumentovano zastupaju struku. Samo tako možemo graditi sistem u kojem se odluke zasnivaju na znanju i dugoročnoj viziji, a ne na kratkoročnim interesima.

Ko je dr Marija Vujačić?

Ova mlada naučnica je već tokom studija na ETF-u u Podgorici pokazala izuzetan talenat za nauku. Tokom osnovnih studija, bila je dobitnica nagrade “10 od 10” za najbolja ICT rješenja za projekat “Sistem za ranu detekciju i prevenciju požara”. Dobitnica je stipendije za doktorske studije Univerziteta u Bolonji, kao i stipendije za izvrsnost Ministarstva nauke. Tokom doktorskih studija, nagrađena je i na konkursu “Brains-in” Instituta za napredne studije u Bolonji. Dobitnica je “Marco Polo” granta za naučno-istraživački boravak na Liverpool John Moores Univerzitetu, gdje je istraživala višefazne sisteme. Od 2022. do 2023. bila je gostujući profesor na Univerzitetu u Bolonji. Radila je kao inženjer za istraživanje i razvoj u kompaniji Engie EPS, a trenutno je globalna menadžerka u Hitachi Energy za sisteme skladištenja energije.

Tatjana Knežević Perišić

Čini se da su još neke osnovne škole, u tom vremenu, dale svoj doprinos izgradnji reljefa. Tako naš kolega **Todor Radman**, od nedavno penzioner, priča kako je, kao učenik OŠ „Braća Ribar“ i on učestvovao u izradi reljefa. A evo kako: -Pošto sam iz Rastoka, moja osnovna škola je bila „Braća Ribar“. Davno je to bilo, sjećanja su baš krhka, ali znam da sam na časovima likovnog i opštetehtičkog obrazovanja, dobijao malu šegicu i iscrtanu šperploču, koju sam, sa drugarima šegao satima! Moj nastavnik likovnog, Miljenko Sindik, divan čovjek, stalno nam je donosio te šperploče; one

PRIČA O RELJEFIMA ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE (I)

Vizionari jednog vremena

Priča o reljefu u upravnoj zgradi Elektroprivrede, postoji u sjećanjima starijih kolega i nema nekih pisanih tragova o tome ko je tražio da se napravi reljef, kako je prošao proces izrade i slično. Tragovi su tanki, a jedan od njih je legenda uz reljef, koja kaže da je napravljen od 1960. do 1962. godine, da su autori Vojin Bulajić, Ivan Gobec i Vukašin Obrenović; za boje Miljenko Sindik, a da su u radu učestvovali učenici đake zadruge učiteljske škole Nikšić

po 3 cm, a šegica mala, često pukne...pa je tadašnji nastavnik OTO-a Mišun Roganović, otac advokata Ratka, znao da nas šklepi kad slomimo šegicu. A mi deca, ne umijemo baš sa tako tankom šegicom raditi, pa smo često te šklepe dobijali, sjeća se Todor tih davnih godina.

Bila su i deca OŠ „Ratko Žarić“, u istom poslu; kako je ova škola bila „nasljednica“ nekadašnje Narodne osnovne škole (1878), u njoj se, nakon 1960. godine,

otvaraju radionice, i to za obradu drveta, za obradu metala, za staklo i radio-tehniku, nabavlja se oprema za šivenje i štirkanje, oprema za fiziku i hemiju, nož za sječenje hartije, plastični motor za sastavljanje.... U ovakvom načinu rada škole, veliku zaslugu ima **Vojin Bulajić**, koji je bio nastavnik u Učiteljskoj školi i član školskog odbora škole „Ratko Žarić“, da bi od 1961. godine postao upravitelj osnovne škole „Ratko Žarić.“ Da napome-

nemo da je dio prostora „Žarića“ koristila i tadašnja Učiteljska škola, za potrebe svoje vježbaonice.

Bulajić je učestvovao u obuci učenika u školskim radionicama, a škola je ubrzo postala poznata po izrazito preciznim i kvalitetnim reljefima, koje je radila za razna preduzeća i ustanove u zemlji. Koliki je bio vizionar tog vremena, pokazuje podatak da je Bulajić djeci obezbijedio i pravi, mali zoološki vrt u dvorištu škole!

Bio sam mali kad se čulo za zoološki vrt; mi, deca, smo sve išli tamo da gledamo međede, vukove, lisice, u nekim kavezima, blizu sadašnjih sportskih terena...To je bio doživljaj, priča i urednik ovih novina **Bačo Vuković**. I Todor se sjeća zoološkog vrta:

Bilo je i majmuna u tom vrtu, a mi, deca, oduševljeni da ih vidimo. No jedan je bio baš pogan i stalno je pljuvao kroz kavez; sjećam se i međeda, jednog smo zvali Miško, pauna, srndaća...baš jedna atrakcija u Nikšiću tog doba, kaže Todor.

No, da se vratimo reljefu; po svemu sudeći, jedna mala ekipa enzuzijasta, **Ivan Gobec**, prije svih, kolega koji je radio u

HE „Perućica“, sa **Vojinom Bulajićem**, **Miljenkom Sindikom**, **Vukašinom Obrenovićem**, **Velimirom Jakšićem**... pokrenula je priču o izradi reljefa za Elektroprivredu, u vremenu kada je, kako piše u Izvještaju stručnog tima Centra za konzervaciju i arheologiju Crne Gore sa Cetinja, vladala „potreba stvaranja memorije na izgradnji revolucionarnih ostvarenja u hidroenergetskom sistemu na prostoru tadašnje NR Crne Gore“.

Kako nam je prenio svoja saznanja **Milivoje Miško Vujačić**, dugogodišnji sekretar Društva, **Ivan Gobec**, geodetski tehničar, davao je inpute u vezi izohipsi i ostalog, Miljenko Sindik je birao boje, a Vojin Bulajić prenosio djeci šta treba da urade. Sredstva za izradu ovako velelepnog reljefa, obezbjeđivali su pokrovi-

„Vrtac“, „Slano“; cilindričnu branu „Slivlje“, betonsku branu „Liverovići“ i druge brojne objekte različite namjene. Upravo Opštegrađevinsko preduzeće „Crna Gora“ je bilo pokrovitelj rada OŠ „Ratko Žarić“ iz Nikšića, u stvaranju boljih uslova za razvijanje i formiranje multidisciplinarnosti u školi, kaže se u ovom Izvještaju.

Sa pomenutom ekipom, uz obezbijeđena sredstva, uz slikara kakav je bio Miljenko Sindik, kreće ozbiljan rad na izradi reljefa. Ovaj o kojem prvo pišemo je dimenzija 6,15m x 4,07m, a urađen je od šperploča, blažujka, bukve, gipsa, pleksiglasa i cementnog mlijeka.

(*nastaviće se*)

telji, među kojima i Opštegrađevinsko preduzeće „Crna Gora“, osnovano 1948. godine od strane vlade Narodne Republike Crne Gore. Formirano od građevinskih preduzeća u Ivangradu (današnje Berane), Kotoru i Nikšiću, sa sjedištem u Nikšiću, imalo je ulogu u izgradnji najvećih objekata i infrastrukture na prostoru tadašnje Republike“.

To preduzeće, kao privredni gigant, gradi u to vrijeme, hidroenergetske sisteme, brane, mostove, fabričke hale, puteve, bolnice, objekte lokalne uprave, ugostiteljske objekte, sportske poligone, rekreativne centre... Već u prvih 20 godina postojanja i rada Preduzeće je izgradilo: hidroelektrane na Glavi Zete i Slapu Zete, hidrosistem „Gornja Zeta“ sa branama „Krupac“,

EPCG UZ DOM STARIH U PODGORICI

Važno je da čovjek zna da nije sam

U Domu starih u Podgorici, život za više od 250 korisnika se odvija u ritmu koji spaja medicinu i emociju. Starost ovdje nije skrivena u tišini; vidljiva je, dodirljiva i prihvaćena. Mir dolazi onda kada znate da ste za nekoga učinili sve što ste mogli. Da taj čovjek nije bio sam, kaže Jelena Šofranac, direktorica ove ustanove

Jelena Šofranac

” Mir dolazi onda kada znate da ste za nekoga učinili sve što ste mogli. Da taj čovjek nije bio sam. Da je imao ruku koja ga je držala i glas koji ga je zvao imenom

Tatjana Knežević Perišić

Lijepa zgrada, uređenog prilaza, unutrašnjost koja odiše toplinom-to je Dom starih u Podgorici. Hodnicima šetaju ili guraju kolica korisnici; neko, sa torbicom, odlazi, neko se vraća, neko ide na snimanje... Kao u nekom pansionu, gdje zvaničnost postoji samo kod stražara, a život posvuda. Osoblje koje se obraća korisnicima po imenu, a oni, zahvalni, odgovaraju smijehom, uz ono “dobro sam, dobro, danas!”

I Jelena Šofranac, direktorica, omiljena od svih; šturo upoznavanje, prekidano pozdravima korisnika i zaposlenih. A ona, sa svega 35 godine, zna imena svih 251 korisnika usluga. Zna i njihovu biografiju, zna od čega boluju, zna odakle su. Nevjerovatno blaga i čvrsta, u isti mah, profesionalac do srži-i već vrsna psihološkinja.

-Ovdje ste stalno između dvije emocije- jedne koja vas rastuži i druge koja vas podigne. Kad vidite da se nekom pogoršalo stanje, to vas potrese. A onda, samo deset minuta kasnije, čujete da je neko drugi napravio prve korake, nakon dugo vremena. Tako vam prođe dan-između suza i osmijeha.

-Najveći izazov je da shvatite da je svaka soba jedna biografija; neko je bio profesor, neko inženjer, neko domaćica, koja je odgojila četvoro djece. I svako sa sobom donosi svoju priču, svoju tugu i svoje uspomene, priča nam Jelena.

Jedno je zajedničko svima: starost nikoga ne zaobiđe. Ali kada se dijeli, postaje lakša. Jer kad se priča o Domovima starih, najčešća asocijacija je usamljenost. Šofranac “ne bježi” od te teme; naprotiv, suočava se s njom svakog dana.

-Usamljenost i briga za sopstveno zdravstveno stanje, to su dvije najteže

emocije s kojima se susrećemo, objašnjava. Teško je kada se stanje pogorša preko noći, još teže kada se neko bori da prihvati da više ne može sam da ustane, da mu treba pomoć i kod najjednostavnijih stvari. A ta usamljenost se najlakše prepozna po malim ritualima: kada korisnik po tri puta izađe u hodnik da provjeri je li mu ko došao, kada spremi sobu kao da očekuje goste, iako zna da ih možda neće biti, kada uporno presvlači košulju pred posjetu koja se odlaze...

Sve to Jelena i njene kolege vide. I bude teško, onako ljudski, i ovo sve ispričati, a kamoli gledati, ali nema žaljenja no treba pomoći:

-Ako vidimo da neko dođe na aktivnost i samo sjedi, mi ga ne forsiramo, ali ga pitamo: Šta bi vas zanimalo? Šta ste voljeli da radite? I onda zajedno pronađemo nešto što je baš za tog čovjeka, kaže ona. I takav pristup djeluje. Dešavaju se divne stvari; da se srijeću ljudi, koji se nijesu vidjeli četrdeset godina, a nekad su radili u istoj firmi; da neki rođaci, koji se nijesu družili decenijama, sada provode popodneva, igrajući šah ili družeći se u dvorištu. Ima i braće i sestara koji su se ponovo povezali tek kada su oboje došli u dom. To su trenuci koje ne možete izmjeriti ni jednom statistikom, kaže Jelena.

ORGANIZACIJA DOMA, UZ POTPUNU SLOBODU KRETANJA

Jedna od najvažnijih promjena u domaćoj kulturi jeste shvatanje da domovi

nijesu mjesta na kojima se „ostavlja“ stariji član porodice. To je posebno važno za ovaj dom.

-Kod nas se izlazi svakog dana, to je normalna stvar, objašnjava direktorica. Neki korisnici idu sami do prodavnice, banke, pošte. Drugi idu u posjetu porodicima: nekad na par sati, nekad na par dana, pa i duže, ako se tako dogovore. Sve to doprinosi osjećaju normalnosti. Važno je samo da se jave, da znamo gdje su. Uz to, posjete su dozvoljene svakog dana, u terminima od 10 do 12 h i od 13 do 18 h. Ako želite da vidite kako žive vaši najbliži-samo uđete, kaže Jelena.

Inače, smještaj u Domu starih je organizovan u različitim stambenim jedinicama: 36 jednokrevetnih soba, 97

dvokrevetnih, 12 apartmana (uglavnom za bračne parove) i 5 četvorkrevetnih soba. Struktura smještaja prati zdravstveno stanje korisnika. Odjeljenje gerijatrije namijenjeno je funkcionalnim korisnicima koji su psihički i fizički stabilni i kojima je potrebna, uglavnom, povremena podrška. Odjeljenje demencije, pod posebnim nadzorom, brine o korisnicima sa dijagnozom demencije, koji su još uvijek pokretni, a kojima je zbog prirode bolesti potrebna stalna pažnja i njega. Odjeljenje palijativne njege trenutno zbrinjava oko 110 korisnika – osobe teškog zdravstvenog stanja, teško pokretne ili potpuno nepokretne. Rad na ovom odjeljenju je izuzetno zahtjevan i tu je angažovan najveći broj zaposlenih, jer su o našoj pomoći u potpunosti zavisni, kaže Šofranac.

Korisnici imaju obezbijeđena tri obroka i dvije užine dnevno, pripremljene u centralnoj kuhinji. Dom ima i sopstveni vešeraj, pa se svakodnevno vodi briga o higijeni garderobe, posteljine i drugih ličnih stvari. Imaju šnajderku koja zbrinjava sve popravke, frizerski salon uključen u mjesečnu cijenu smještaja, kao i uslugu fizikalne terapije- grupne i individualne. Medicinske sestre i njegovateljice su stalno prisutne, zadužene za medicinsku brigu, ali i za svakodnevne aktivnosti poput presvlačenja, kupanja i hranjenja korisnika. Psihosocijalna služba pruža psihološku podršku, radi sa porodicama, centrima za socijalni rad, a korisnicima je dostupna i radna terapija i organizovane aktivnosti tokom svakog radnog dana.

Trudimo se da korisnicima ispunimo

slobodno vrijeme i obezbijedimo kvalitetan, sadržajan dan. Imamo veliku biblioteku sa preko 4.000 naslova, česte muzičke događaje, fizičke vježbe sa terapeutima i brojne druge aktivnosti, tako da svako može pronaći nešto za sebe, sa ponosom nam predstavlja Jelena sadržaje Doma.

POMOĆ DONATORA-KLJUČNA

-Ovo je velika kuća, u kojoj trenutno živi 251 osoba. A kao i svaka kuća ima svoje potrebe, svoje troškove i svoje brige, kaže Jelena. Dodaje da iako je postojanje ovakve ustanove oslonjeno na državnu podršku, Dom starih sve češće postaje adresa i za pomoć iz privatnog sektora. Posljednjih godina, donacije privrednih subjekata postale su ključni oslonac u nabavci opreme i unapređenju usluga koje najstariji sugrađani dobijaju.

-Izuzetno smo zadovoljni, kaže Šofranac. Iz godine u godinu raste broj firmi koje žele da pomognu. Mi uvijek naglašavamo da količina nije presudna, svako može dati nešto. Sve što nam donesu, sve se potroši. Nikada ništa ne ostaje neiskorišćeno.

Jedna od kompanija koju posebno ističe je upravo-Elektroprivreda Crne Gore.

-Vaša podrška počela je još 2022. godine, kada je Dom tek čekao prve korisnike. Tada ste donirali 2.000 eura, za koje je kupljen lift za podizanje korisnika; godinu dana kasnije, nova donacija od 3.000 eura, iskorišćena je za kupovinu aparata za magnetoterapiju, neophodnog u fizi-

Snežana
Kovačević

kalnim tretmanima. A prošle godine je kompanija učestvovala u najvećoj donatorskoj akciji Doma- prikupljanju sredstava za nabavku savremenog ultrazvučnog aparata.

-Ultrazvuk nam je bio presudan, objašnjava direktorica. Klinički centar je često preopterećen, termini se čekaju mjesecima, a naši korisnici uglavnom imaju preko 80 godina. Svaki dan čekanja za njih je ogroman rizik. Sa ponosom nam pokazuje nedavno kupljeni ultrazvučni aparat, na kojem je već pregledano 47 korisnika. Na prvi sprat, u ambulantu, sada dolazi doktor radiolog, a pregled traje tačno onoliko koliko je zakazan, bez gužvi, prevoza, izlazaka na hladnoću ili dugog čekanja ispred ordinacija.

-U starosti je vrijeme najskupocjenije, kaže ona. Ako čekate mjesec dana na pregled, to je za mlađu osobu mala stvar. Za čovjeka od 85 godina, to je vječnost. Zato je svaka donacija važna kao humanost, ali još važnija kao sačuvano vrijeme.

I **Milica Belojica**, glavna sestra, kaže kako sa novim, savremenim ultrazvukom, sada rade ultrazvučne preglede abdomena, mekih tkiva, štitne žlijezde, dojke, urinarnog trakta, a imaju i kardio-lošku sondu, za ultrazvuk srca. Dakle, sve što se tiče ultrazvuka, i to je sjajno, kaže Milica.

Fizioterapeutkinja **Snežana Kovačević** ističe značaj opremljenosti ambulan-te:

-Odlično smo opremljeni, uživamo u svom poslu i imamo sve što nam je potrebno za kvalitetan rad. Korisnici su zaista zahvalni, a to nam je svima najvažnije, kaže Snežana.

RIJEČ KORISNIKA

Kako se približavamo radnoj sobi, čujemo žamor i muziku. Čuje se i pjesma. U sobi njih 15-tak; neko pleće, neko priča, neko igra domine, neko tek tiho sjedi.

Milorad Radulović je iz Komana; priča kako su, u početku, ljudi imali predrasude; sramota je bilo poslati roditelja u dom. Međutim, vrijeme mijenja sve, porodica više ne može sve sama. Ovde je svaki dan ispunjen terapijama, aktivnostima, brigom. Da sam ostao kod kuće, ne bih mogao izdržati. Imamo naše ljekare i specijaliste, sve je organizovano, kaže Milorad. Dodaje kako često šeta po

Milica Belojica

gradu, igra šah sa prijateljima, zabavlja se... A, šeretski kaže, ima i ljubavi.

Marta Tabak je iz Podgorice; raspjevana, vesela, priča kako je sve "završila" mlada:

-Rano sam se udala, radila u trgovini, mlada imala djecu i unučad. Kada sam došla ovdje, osjećala sam se kao da sam dobila novu priliku. Ne bih mijenjala ništa. Osoblje je izvanredno, svaka pohvala za rad ljekara, medicinskih sestara i psihologa, posebno za našu direktoricu. Imamo izlete, dolaze muzičari, igramo, učestvujemo u radionicama, život je sadržajan, kaže Marta, koja, kad je sama u sobi, "navije muziku i igra". Ide i u banju i na more, u Domu se druži sa ostalima, zabavljaju se i to je jedino bitno, kaže Marta.

Stana Radunović je u Dom došla sa Sjevera. Tamo se "kućila, kućila 70 godina, i šta?"

Sve sam ostavila i došla ovdje. I nije sam pogriješila: fino sam se oporavila, bolja sam nego kad sam došla prije tri godine, sada sa 72 godine, puno sam bolja, priča Stana. U početku je bilo teško, ali brzo sam se povezala sa drugima... pa svako od nas umije komunicirati... Imala sam priliku upoznati divnog, pametnog čovjeka, prijatelja, koji mi mnogo znači, kaže Stana.

A to je **Vojo Vuletić** iz Podgorice. Tamo se doselio iz Zete, davne 1958. godine, dok je u Dom stigao među prvim. I dalje vozi svoje malo biciklo, a Stana nam priča kako je prevezao jednom u grad, baš na tom biciklu.

Milorad Labović, starinom iz Andrijevice, cijeli radni vijek je živio u Baru. Bivši pomorac se, nakon porodičnih tragedija, odlučio upravo za Dom. Imam brataniće u Baru, posjećuju me... Stan svoj sam podijelio i kad sam vidio priču o Domu starih, prelomio sam-i nijesam požalio. Nije ovo Dom, no hotel; sve uređeno, očišćeno, imamo čak i šnajdericu, frizera, obroke...ma sve, priča Milorad. Igramo društvene igre, šah, šetamo, družimo se. Svaki dan je ispunjen, uprkos našem zdravstvenom stanju, ali ono što mi je najbitnije je da osjećam da sam u sigurnim rukama, sa ljudima koji se brinu i vole svoj posao, kaže Milorad.

A Cetinjanin **Savo Kaluđerović**, sa šesiroj i brcima, "kao pravi Crnogorac", je dan je od najveselijih korisnika.

-Ovde sam osam mjeseci, ovo je moja kuća sad; moju sam kuću na Cetinje prodao, ode mi je drugi dom, a odolen ću u

treći-mjesni, šali se Savo. Odlučio je za Dom, nakon neke TV emisije, a i zbog činjenice da je bio samac 17 godina.

-Nije mi žao. Usluga je odlična, osoblje pažljivo i posvećeno. Društvo je dobro, pjevamo, igramo, družimo se. A postao sam i popularan, priča Savo; kaže ima grlo dobro, pa zasniva uz gusle...Uskoro će, kaže, izdati jednu knjigu, da svi naučimo šta je dom.

-Mada mi nema milije osobe od direktorice; imam ćerku, u Italiji živi, a direktorica mi je kao druga 'čer, duša kakve nema u Crnu Goru, za svakoga jednaka...Ma vidi, napiši da nema toga muškarca koji bi bolje radio ovaj posao, od nje-a izgleda ko dijete. Sve pokretno i nepokretno ode je za nju, za našu di-

rektorice, kaže Savo, u svom stilu. A čegović si ti, da upišem ko nam je dolazio, pita me na kraju.

UMJESTO ZAKLJUČKA

Pitam Jelenu Šofranac kako se nosi sa emocijama koje nesporno ima prema korisnicima, kad dođe vrijeme za njihov odlazak. Koliko je to teško, kad se tako veže čovjek za nekoga?

-Tugu, kad korisnik umre, ne možete izbjeći. Ali možete imati mir. Mir dolazi onda kada znate da ste za nekoga učinili sve što ste mogli. Da taj čovjek nije bio sam. Da je imao ruku koja ga je držala i glas koji ga je zvao imenom. Da ste nešto uradili. I da su oni to prepoznali...

BRANO JAKUBOVIĆ JEDAN OD OSNIVAČA BENDA DUBIOZA KOLEKTIV

Dubioza kolektiv je neobičan bend, nastao pod neobičnim okolnostima u Bosni i Hercegovini 2003. godine. Sa mješavinom ska, pank, reggae, elektronske muzike i hip-hopa, uz lokalni balkanski melos, afirmativne i buntovne poruke, bend je dao kombinaciju koja je iznjedrila fenomen regiona. U Nikšiću, na Lake-u su nam poručili: Ne dajte nikom da vas dijeli

Tatjana Knežević Perišić

Dubioza kolektiv je bend koji je uz buku, bunt i jasnu poruku o temama o kojima se ne govori, zahtijevao pažnju. I dobio je. Na Lake festu su napravili feštu. Frontmen ovog benda, Brano Jakubović, rado je dao intervju za naš list.

Koliko ste smršali u noći nastupa u Nikšiću?

Dobro, to je samo izgubljena voda, sutra se sve to nadoknadi odmah...

Prije koncerta sam vidio dosta djece u publici, ali nijesam očekivao ovakav napon energije, ovu sjajnu festivalsku publiku. I kad vidite da vas čekaju, da reaguju ono "pravo", morate i vi dati svojih 100%.

”Ovaj recept politike je pravo kuhanje žabe; lome nas na duge staze, umaraju nas... kisjele mozak... Ako dopustimo da se umorimo, onda će oni pobijediti. Mi nijesmo umorni, jer ne možemo dopustiti da oni pobijede. Prosto

Vi ste, kao grupa, zaista kulturološki fenomen! Dosta vas ima, a na bini svirate, skačete, zafrkavate se, trčite, svirate na ne znam koliko instrumenata... Energija nevjerovatna! A uz to, imate toliko izdatih ploča i gostovanja širom svijeta. Šta je to čime, uslovno, kupujete publiku?

Nema tu "kupovine", mi baš pravo volimo da sviramo! I to baš živim ljudima. Dakle, u redu je snimati pjesme, pisati pjesme, snimati spotove, sve te budalašne, ali nama su najvažnije stvari: da sviramo pred živim ljudima, a kojima nikad nismo svirali. I to je baš uživancija. Eto, prije Lake festa smo doletjeli iz Moldavije; a kad nam se pružila prilika da sviramo u Nikšiću – onda sviramo! Ovako divni ljudi to zaslužuju, a mi nekako ne bi sebi oprostili da odsviramo koncert s pola snage.

Jeste, zaista, toliko adrenalina na sceni dugo nijesam vidjela!

Stvarno ne znam odakle nam snage, jer četiri noći sviramo za redom, ali povučemo sve iz sebe i naprosto uživamo. Ne umiemo to bolje objasniti.

I pravite paralelno tri izdanja novog albuma, na bosanskom, engleskom i španskom jeziku. Šta vam bi?

Gledajte, mi ono fakat puno sviramo po svijetu. Tako i u Španiji zadnjih deset godina. I taj španski jezik nam se "zakačio" nekako. Prvo jer je logički sličan našem jeziku i pravo se brzo uči. A onda naš pjevač baš ono brzo kupi te jezike, pa smo počeli i da malo pišemo na španskom. Ono, priučenim špancima. Pa tu imamo puno grešaka, grozan naglasak, ali publika tamo to baš gotovi i sjajno reaguje. A i ovdje bi; eto, kad dođe neki stranac ovdje da pjeva pa kaže "dobro veče", bude vam mило, je li? E tako i mi u Španiji. Još imamo tamo puno prijatelja iz španskih bendova, pa ponešto zajedno snimimo... I tako će i naš album izaći i na takvom španskom jeziku. A ovaj na engleskom stoji na polici i kad završi ljetna sezona, polako ćemo sve to završiti.

Kada mi već ispričaste ovo o Špancima, kakvu im poruku šaljete? Jer vi uvijek publici upućujete posebne poruke.

Pa poruke neke univerzalne prirode i vrijednosti. Kad ovdje kažeš da firma ilegalno radi, i u Španiji je takva firma ilegal; kad kažeš demokratija, korupcija... sve su to riječi koje ljudi svuda razumiju. I ne pišemo mi neku duboku poeziju pa da sada moraš tri dana sjesti i razmišljati šta smo im rekli.

Zato ste na Lakeu vrlo jasno poručili, razdvajanjem pa spajanjem publike, da ne dozvolimo nikom da nas svađa i dijeli.

Često to radim da pokažem svu besmisao koja nas okružuje. A recimo, jedino su ljudi, publika u Norveškoj odbila da se podijeli i da se posvađa. Jedino u Norveškoj! Kategorički su

odbijali da ponižavaju one druge, jednostavno rekli su: nećemo! Dok su svi drugi, gdje god smo svirali, prihvatili. Dakle, to ti govori o tome kako je ljude lako naložiti, podijeliti, posvađati.

Jeste li se umorili od te borbe? Od vremena kada ste počeli sa svirkom pa do danas, malo se toga promijenilo u glavama; i dalje je iskrica dovoljna da nas ponovo dijele.

To ti je recept politike, pravo kuhanje žabe. Lome nas na duge staze, umaraju nas, jer oni imaju resurse, mi nemamo. I onda nam oni kisele mozak na duge staze i mi se umaramo. Ako dopustimo da se umorimo, onda će oni pobijediti. Mi nijesmo umorni, jer ne možemo dopustiti da oni pobijede. Prosto.

Jedna od vaših poruka je i ona da bi svi predsjednici država i establishment trebali da budu hematolozi jer se uporno bave utvrđivanjem krvnih zrnaca.

E danas bi tu poruku dopunio da bi trebali biti vrhunski gastroenterolozi, ili još bolje: proktolozi! Posebno dio političke vrhuške koja ne izlazi liderima iz... dometa. Iako je žalosno šta nama rade, uvijek ima nade, ako je čovjek borben! Ima uvijek nade. Ima nade i kad si sj**an, bolestan i misliš da od tebe nema ništa – opet ima nade. I uglavnom preživljavaju oni koji se drže za nadu i ne puštaju je. E takvi ljudi – žive.

BEDEMIMA STAROG GRADA KOTORA

Da bih zavolio neki grad, potrebno mi je da osjetim njegovu dušu, duh starih, prohujalih vremena. Duh Starog grada Kotora osjetio sam prvim koracima njime, šetajući trgovima, uskim uličicama,portunima...doživljavajući njegove fešte i karnevale kao da sam oduvijek bio dio njih, osjećao sam se među ovim ljudima kao da sam dio njih. Najljepše dane i godine, studirajući, proveo sam u ovom gradu, upoznajući srdačne ljude kojima je šala, često i »neslana«, uvijek bila početak komunikacije, simbol jednog opuštenog načina života. Sve te slike, iako je od tada prošlo mnogo godina, žive u meni kao da su juče nastale. Kotor mi je u srcu, i uvijek će biti

Tekst i fotografije: Andrija Kasom

Krajem septembra, ljetni dani se nijesu predavali početku jeseni, odlučio sam, po ko zna koji put, da krenem bedemima Starog grada Kotora. Svaki odlazak njima mi je kao prvi put, drugačiji... iako gazim iste stepenice, iako znam da će mi zbog nedostatka kondicije, biti naporno preći uzbrdicom četiri i po kilometra. Ljepotu koju doživim svakim skalinom (stepenice), umor nestaje u jednom trenu. Po dužini, bedemi su drugi u Evropi, i bez toga saznanja, oči se ispu- ne pogledom od kojeg zanijemim, svaka riječ bila bi suvišna, remetila bi spokoj i mir koji osjetim svakim korakom. Zbog toga, vraćam im se sam. Bezbroj puta sam poželio da prebrojim skaline, odu- stajao sam od toga, broj je samo broj, a brojanje bi mi odvlačilo pažnju, ostao bih uskraćen za ljepotu koja me ispunjava do samog vrha.

Bedemi nikada nijesu sami, kako to- kom turističke sezone, tako i van nje ima ljudi koji im se uvijek rado vraćaju. I ovaj dan nije bio izuzetak, bedemima su prolazili i turisti i lokalci. Najviše sam se divio mladosti koja ih je trčecim koraci- ma prolazila, i po ko zna koji put doka- zala koliko je lijepa. Meni se nije žurilo, laganim koracima, sa čestim zastajanjem gazio sam prema vrhu. Na mnoga mjesta sam zastajao, jer svakim novim skalinom pogled na Stari grad Kotor, bio je druga- čiji, mamilo me je da ih ovjekovječim na svoj način.

Bedemi su simbol jednog davno pro- hujalog vremena, štitili su grad od mno- gih napadača koji su ga željeli za sebe. Branili su ga i odbranili, visinom od dva- deset metara, širinom od dva do dvade- setpet matara, i tako sve do vrha, do 260 mnv. Građeni su kao utvrđenja od IX do XIX vijeka, a formu glavni zidovi su dobili u XIII i XIV vijeku dok je Kotor (Cattaro) bio pod vladavinom Mletačke republike.

Moje prvo mjesto odmora je bilo kod Kule Svetog Roka. Od moje početne tačke do Kule je nekih 200 metara, po mojoj slobodnoj procjeni. Žalosno je što Kula nije dobro očuvana, što joj nije vraćen stari sjaj. Sa platoa koji je uz nju, počinju prvi pogledi na krovove Starog grada i Kotori zaliv. Ukazuju se slike ovog prelijepog grada, mačaka koje slobodno šetaju krovovima, raširenog veša po prozorima... Jutarnji su sati. U jednom trenutku iz svog svijeta, trgao me je glas šjore (gospode), koja je sa svojeg malog

finestrina, dozivala komšinicu od pre- ko puta njene kuće da dođe na jutarnju kafu. To je taj šmek, koji je Kotor imao i još uvijek ima, za razliku od mnogih dru- gih gradova u kojima to lagano nestaje, nije rijedak slučaj da u zgradama čovjek ne zna ko mu je prvi komšija. Vjerujem, Kotor nikada neće izgubiti i ovaj dio svo- je duše.

Nastavio sam ka crkvi Gospe od Zdrav- lja, do nje, kažu, ima 520 skalina. Ovoj cr- kvi se uvijek rado vraćam. Njena fotogra- fija, koju sam uradio nekim predhodnim obilaskom bedema, na mnogim Među- narodnim konkursima fotografije je ima- la zapaženo učešće, osvajala je i nagrade, a najveće zadovoljstvo mi je donijela kada se našla na naslovnici kanadskog časopisa »Marika«, njihovo izdanje »Tra-

vel«, u kojoj sam foto pričom prikazao ljepote Crne Gore.

Crkva Gospa od Zdravlja je jedna vrsta hodočasničke crkve, ka njoj se upućuju ljudi svih vjera. Kult Gospe od Zdravlja je vezan za bolest kuge koja je vladala u srednjem vijeku. U to vrijeme Vene- cija je zamolila za pomoć Bogorodicu, i kada se kuga zaustavila, senat je odlučio da se Bogorodici Blaženoj Djevici Mariji na kanalu Grande podigne crkva nazva- na Santa Maria della Salute - Gospa od Zdravlja. Osim Venecije kult se proširo na cijelu Dalmaciju. Najljepša od svih crkava Gospe od Zdravlja je u Zadru, u kojoj je u XVIII vijeku oltar podigao Peraštanin An- drija Zmajević. Crkve Gospe od Zdravlja postoje i u Kotoru, Splitu, Dubrovniku.

Nastala je u XV vijeku, ali se dograđi-

vala, pa je tako u XVIII vijeku dobila zvo- nik i slikoviti trijem. U njoj se nalaze dvije grobnice, porodice Bolica i Luković, koje su zadužile Kotor i njegovu kulturno isto- rijsku baštinu.

Na platou crkve, dugo sam ostao, bio mi je potreban odmor. Iako je Sunce že- stoko peklo, nastavio sam dalje, cilj mi je bila tvrđava San Đovani. Uzbrdica je bila sve veća i veća, i moji odmori su bili sve češći i češći. To je najbolji pokazatelj da moram nešto poraditi na svojoj kondiciji, jer svakodnevni život, koji se svodi na ku- ća-posao, polako uzima svoj danak. Mo- ram se trgnuti iz te kolotečine.

Kako sam se bližio vrhu, svaki skalini mi se činio sve veći i veći, snaga je na tren- utke nestajala. Pogledi na zidine tvrđa- ve koji se prirodno uklapaju sa okolnim planinama, bili su dovoljan razlog da se ne predajem, morao sam doći do vrha. I došao sam. Bezbroj ljudi, foto-aparati i telefoni škljocaju na sve strane, veličan- stvene poglede, koji predstavljaju izuzet- nu atrakciju, svi su željeli da odnesu sa sobom. Raduje me što će se ovi kadrovi naći u mnogim zemljama svijeta, strani jezici su se čuli na svakom koraku.

Ovde sam se baš razgalio, vrijeme za mene bilo je stalo. Još jednom sam osvo- jio bedeme Starog grada Kotora, još jed- nom uživao u ljepoti pogleda i veličan- stvenom izgledu kamenih bedema.

Krenite bedemima Starog grada Koto- ra, umorit ćete se, a za uzvrat biće te na- građeni jednim od najljepših pogleda u Crnoj Gori.

FILIP DAVID: PRIČE O STVARNOM I NESTVARNOM

„PREPISKA“

Dragi doktore,

Molim za savet. Da li imam razloga za uznemirenost? Vi dobro znate za moje promene raspoloženja i povremene krize koje dovode u sumnju i moje duševno zdravlje. Evo, opisacu vam jučerašnji doživljaj.

U prodavnici mesa naručio sam prase i jagnje, za svečanu novogodišnju trpezu. U dogovoreno vreme odem do mesarnice da ih donesem. Samo, pošto u gepek nisu mogli da stanu istovremeno i prase i jagnje, morao sam da odem iz dva puta.

I, odem ja i prvo donesem prase. Onako zamrznuto stavim ga u kadu. Međutim, kad sam krenuo po jagnje, izlazeći iz kupatila, učini mi se da sam krajičkom oka video kako je prase mrdnulo nogom. Vratim se do kade, pažljivo gledam u prase hoće li napraviti još neki pokret – ne pomiče se. I pomislim, ma nema šanse, prase je zaleđeno, sto posto mi se samo učinilo. I, odem ja ponovo do mesarnice, donesem jagnje, uđem u kupatilo da stavim jagnje u kadu, a ono – kada prazna. Ništa, ostavim jagnje u toj kadi i krenem da tražim gdje je prase nestalo. A prase

u dnevnoj sobi, šeta li, šeta. I ja se, kao u nekoj komediji, proderem na prase – M’rš u kadu, ti sad treba da si mrtvo i treba da si zaleđeno, a ne da se ovde šetaš! Kad, prase mi priđe i krene da mi se umiljava. I meni bude žao, pomislim, pa i prase je bilo živo biće, ima pravo na život posle smrti.

U tom trenutku, u dnevnu sobu iz kupatila dolazi – jagnje. I krene i ono da se umiljava. I onda pomislim, je l’ ono uopšte mesarnica, ili je pet-shop?

Da ovo nisam doživio lično, ne bih verovalo da se tako nešto dogodilo. Niti je verovatno, niti moguće, što je samo dokaz da se čuda ponekad događaju izvan svih pravila ponašanja i logike svedodnevne.

Šta mi je činiti? Pretvarati se i prihvatiti ovo iskakanje iz stvarnosti kao nešto uobičajeno u naše vreme, ili se pobuniti protiv takve stvarnosti koja se uvlači u naše živote i pretvara ih u izrugivanje stvarnosti, ma šta reč „stvarnost“ značila? Da li sam ja normalan? Ili živimo u jednom totalnom ludilu gde je sve moguće?

Poštovani,

Razumem vašu uznemirenost, ali ona

je bezrazložna. Što se tiče vašeg duševnog zdravlja, možete mirno da spavate. Ono što vi nazivate „stvarnost“, to ne postoji. Živimo u svetu čuda. Ako je nekada, jednom ni iz čega nešto nastalo, život iz ništavila, onda je moguće da se čuda neprestano događaju. Nema razlike između života i smrti, sna i jave, pravde i nepravde, istine i laži. Pa, koliko smo se puta uverili u nemoć očiglednog! Zauzvart, saznajemo da je ovaj naš univerzum samo jedan od mnogih paralelnih svetova, a mi senke senki. Doživljaj koji opisujete više je komičan nego tragičan i tako ga prihvatite, jer se na kraju sve pretvara u komediju, baš sve, naši životi, ovaj naš deo opstanka, smešno poigravanje, apsurd nad apsurdima.

Ne znam šta bih još dodao, ne kao filozof, psihijatar, naučnik, nema potrebe, dovoljno je samo da kažem da su moje reči reči prijatelja koji više ni u šta ne veruje, što je jednako zaključku da veruje u sve. Možda ću ovih nekoliko rečenica staviti na uvodno mesto u knjizi koju upravo pišem, u kruni svoje profesionalne karijere, o ludilu koje proističe iz same suštine nejasne svrhe naeg postojanja.

Prihvatite ovaj život onakav kakav jeste, sa svim svojim iznenađenjima, dobrim i lošim, i nemojte dopustiti da vas zahvati depresija.

Pripremila: Dr Marijana Terić

„KONKLAVA“ (2024)

EDVARD BERGER

„Konklava“ (2024) Edvarda Bergera je smještena u jezgro jedne od najzatvorenijih i najtradicionalnijih institucija na svijetu – papinske konklave, okupljanja kardinala Katoličke crkve radi izbora novog pape.

Zanimljivo je da je „Amazon“ stavio film na program samo dan poslije smrti pape Franciska.

Posle smrti prethodnog pape, kardinal Lorens dobija zadatak da organizuje ovaj tajanstveni izbor koji je istovremeno ritual i politička igra. Svako njegovo kretanje, svako odbijanje ili prihvatanje glasa, ima dalekosežne posljedice. U ovom okruženju svaka riječ, svaki pogled ili suptilni gest mogu biti sredstvo manipulacije ili sredstvo za određivanje ishoda.

Reditelj Edvard Berger uspijeva da kroz ograničene prostore konklave održi dinamiku i vizuelnu privlačnost. Kamera se kreće suptilno, koristeći krupne kadrove da dočara napetost, ali i duge statične scene koje naglašavaju osamljenost i unutrašnju borbu likova. Radnja se većinom odvija u zatvorenim prostorijama. Bergerova upotreba rezova, paralelnih scena glasanja i kratkih kadrova koji pokazuju reakcije i mikrointrige omogućavaju filmu da zadrži fluidnost i napetost, uprkos prostornoj ograničenosti. Muzika dodaje nivo dramatičnosti i ponekad podsjeća na klasične trilere.

Glumački performansi su izuzetni. Entoni Fajns kao kardinal Lorens donosi kombinaciju inteligencije, moralne slo-

ženosti i suptilne tenzije. On je u filmu zagonetni detektiv koji prikuplja glasove za koje tvrdi da ih ne želi, dok u isto vrijeme mora da se suoči s ličnim uvjerenjima i moralnim dilemama. Ostali akteri, uključujući američkog kandidata Belinija, tradicionalnog Italijana Tedeska i misterioznog Benitesa, donose raznolikost i dramsku dinamiku koji osiguravaju da svaki krug glasanja bude napet i nepredvidiv. Nigerijac Adejemi i Amerikanac Tremblej pokazuju koliko izbor novog pape može biti politički složen i globalno relevantan.

Film ne pokušava direktno povlačiti paralele s aktuelnom politikom, ali posmatrači i publika na premijeri u Torontu mogli su prepoznati određene aluzije: poređenja s američkom političkom konvencijom i komentari o izboru manjeg zla izazvali su gromoglasan smijeh u sali.

Na vidjelo izlaze seksualne zloupotrebe, „simonija“ (trgovina visokim zvanjima unutar crkve, klasični vid crkvene korupcije koja se smatra neoprostivim grijehom), svakovrsne podlosti, čak i sumanute ideje o vjerskom ratu protiv drugih konfesija (italijanski kardinal Tedesko poziva na nešto poput katoličkog džihadu u trenutku u kome se dogodi napad bombaša-samoubice na Sikstinsku kape-lu).

U svakom slučaju, film ostaje fokusiran na svoju unutrašnju dramu i moralne dileme: šta znači učiniti veće dobro u okvirima tradicionalne institucije? Koliko je teško ubijediti ljude da promjena nije samo stvar želje, već i neophodnosti?

Teme koje „Konklava“ otvara daleko nadmašuju izbor novog pape kao formalni proces. Postavljaju se pitanja o progresu i tradiciji, o moći i otporu, o moralnosti unutar institucija koje imaju vjekovnu istoriju. Na primjer, pitanje da li bi crni papa bio zaista simbol napretka ako ima netrpeljive stavove prema LGBTIQ+ zajednici odražava savremene dileme u kojima moralna i institucionalna logika mogu biti u sukobu. Svi ovi slojevi čine da film bude više od političkog trilera; on je i psihološka i socijalna analiza.

Najupečatljiviji momenat dolazi u finalu, kada neočekivani preokret, uz bučnu muzičku pozadinu, vizuelne efekte, podsjeća da je „Konklava“, prije svega, elegantno ispričan triler, a tek potom dublja drama o religiji i moći. Završetak filma donosi šokantno otkriće koje simbolizuje izazov za instituciju Crkve i naglašava pobjedu progressa nad tvrdoglavošću.

Ukratko, Konklava je film koji uspijeva spojiti politički i psihološki triler s promišljanjem o moralnim i institucionalnim dilemama. Glumački performansi, režija, montaža, scenario i muzička podloga čine ga vrijednim gledanja za publiku koja želi kombinaciju inteligentne drame i uzbudljive intrige. Iako je film u cjelini možda malo manji od sume svojih odličnih dijelova, svaka scena, svaki dijalog i svaki izbor lika odražavaju pažljivo promišljenu režiju i snažnu psihološku napetost, što ga čini filmom koji ostaje u sjećanju.

Pripremio: Bojan Rajević

Aforizam je kolosalni primjer sažetosti.

Ako se za spaljivanje ljudi koriste reciklirane gume, to je ekološki prihvatljiv proces.

Apelujemo na građane da ne štrajkuju glađu. Glad mogu upotrijebiti i u tananije svrhe.

Bio sam odlično raspoložen, a onda sam došao na svijet.

Doušnik voli da vas čuje. Dopada mu se vaš akcenat.

Dva i dva su četiri i tome se nema šta dodati, a ni, ako vam je za utjehu, oduzeti.

Frazom „šta da se radi?“ moguće je završiti svaku rečenicu, ali šta da se radi?

Mnogi bi rado pamtili njegove posljednje riječi, ali on oklijeva da ih izgovori.

Molimo vas da svoju stvarnost koristite isključivo za ličnu upotrebu.

Muči vas svakodnevica? A ko vas tjera da baš u njoj živite?

Ne moraju dugo da se dive vođi oni koji mu se dive do imbecilnosti.

Odlaganje krize srednjih godina produžava život.

On je, u suštini, dobar, ali svuda okolo je ništarija.

Onoga mi rastrgoše konjima na repove baš kad sam htio da ga pitam da li je zadovoljan situacijom na terenu u vezi sa stanjem ljudskih prava.

Poslije pet vjekova, Turci su otišli.

Prije ili kasnije, svi shvate da nam ne mogu ništa.

Prirodi, na njenu nesreću, ništa što je ljudsko nije strano.

Stavivši tačku na svoj roman, dao mu je poseban kvalitet. U kući obješenog se ne govori o socio-ekonomskoj situaciji u zemlji.

U našem salonu za njegu lica dvolični imaju pravo na popust.

Ustali su ala i vrana, kuso i repato, šuto i rogato... I pokazali da se međusobne razlike mogu prevazići.

Utjeha za Stare Grke i Stare Rimljane: nije sramota biti mator.

Uz jaku volju i čvrst karakter, za vrlo kratko vrijeme uspio sam da pobijedim potrebu za odvikavanjem od poroka.

Vijest koja će obradovati ljubitelje turcizama: u čorsokaku smo. Voli da eksperimentiše sa hranom. Jede čevape i od mesa koje nije ljudsko.

Zašto se žalimo na krizu identiteta? Ni prije nje nismo bili ništa bolji.

Žao mi je što ću time razočarati nezasiťog čitaoca, ali ovdje ću završiti ovaj aforizam.

Bojan Rajević

Kad prestaneš da očekuješ da ljudi budu savršeni, moći ćeš da ih voliš onakve kakvi jesu.

Donald Miler

Nemoj da gubiš vrijeme na objašnjenja – ljudi i ovako čuju šta žele da čuju.

Paolo Koeljo

Ljudi koji znaju najmanje su najarogantniji po pitanju svojih uvjerenja i oni su ti koji misle da znaju sve.

Mihail Kein

Neuspjeh je prilika da počnemo iz početka s više mudrosti.

Henry Ford

Budala ima veliku prednost pred pametnim čovjekom: uvijek je zadovoljan samim sobom.

Napoleon Bonaparte

Da bismo održali svoju riječ, najbolje je da je nikada ne dajemo.

Napoleon Bonaparte

Ne planirati znači planirati neuspjeh.

B. Franklin

Šta vrijedi galopirati ako se krećemo u pogrešnom pravcu.

Kipling

Postaviti pravo pitanje je pola znanja.

Rodžer Bejkon

Da bi mogao da uzmeš, prvo moraš da daš.

Lao Ce

Zapamtite dobro, to što ponekad ne dobijate ono što želite, u stvari je prava sreća za vas

Dalaj Lama

Život je kratak, ali trag od života može dugo trajati.

Isidora Sekulić

Primijetio sam da čak i oni koji tvrde da je sve predodređeno i da ništa ne možemo promijeniti, opet gledaju dva puta prije nego što pređu ulicu.

Stiven Hoking

Ako si naučio slušati, znaćeš i zapovijedati.

Solon

Šta je teško? – Samoga sebe spoznati. A šta je lako? – Drugome savjet davati.

Tales

Mudrost dolazi iz iskustva, a iskustvo često dolazi iz loših odluka.

Oscar Wildet

tanja.nikcevic@epcg.com

**NAGRADE
115. KOLA:**

**BRZI PUNJAČ
ZA TELEFON**

x5

**MOYE AURRAS
SLUŠALICE**

x5

**XIAOMI SMART BAND
SMARTWATCH**

x5

„BUDI U TOKU
– BUDI U IGRI“

**VIVAX
TV-32LE117T2S2
TELEVIZOR**

x1

GRIJALICA

x2

**SMARTPHONE
TELEFON**

x1

**115. КОЛО
НАГРАДНЕ ИГРЕ**

„BUDI U TOKU
– BUDI U IGRI“

**115. КОЛО
НАГРАДНЕ ИГРЕ**

„BUDI U TOKU
– BUDI U IGRI“

”BUDI U TOKU
– BUDI U IGRI“

PRAVILA:

Pravo učešća u nagradnoj igri imaju samo zaposleni u EPCG koji tačno odgovore na pitanje i pošalju kupon sa odgovorom i ličnim podacima. Svaki zaposleni može poslati samo jedan kupon. Svi koji pošalju dva ili više kupona, kao i oni koji pogrešno odgovore na pitanje, biće diskvalifikovani. Nagradnu igru priređuje Sektor za korporativne komunikacije, te zaposleni u njemu ne mogu učestvovati.

Kupone je potrebno poslati najkasnije petnaest dana od datuma izlaska lista na adresu EPCG, Sektor za korporativne komunikacije, Vuka Karadžića 2, Nikšić, sa naznakom „za nagradnu igru“, ili ubaciti u za to predviđene kutije.

Imena dobitnika će biti objavljena u listu Elektroprivreda. Dobitnici nagrade mogu preuzeti u kancelariji Aneks broj 4 (prva kancelarija do Aneks sale) u zgradi Direkcije društva. Kontakt telefon: 040-204-223.

KOMISIJA ZA IZVLAČENJE:

Milica Abramović (Sektor za korporativne komunikacije)
Miodrag Vuković (Sektor za korporativne komunikacije)

Име и презиме:

Пословна јединица:

Број телефона:

е-маил:

Одговор:

Име и презиме:

Пословна јединица:

Број телефона:

е-маил:

Одговор:

NAGRADNO
PITANJE

RJEŠENJE
SKANDINAVKE JE

DOBITNICI
114. KOLA

Smart TV X1
Milan Jokić (Direkcija)

Mobilni telefon
Tamara Mijušković (GFD)

Smartwatch
Danijela Bošnjak (HE Piva)
Zoran Pejović (HE Perućica)
Miluša Deverdžić
(Snabdijevanje Pljevlja)
Jovana Grbović (Direkcija)
Todor Zejak
(Snabdijevanje Podgorica)

Grijalica
Vera Božovoć (Direkcija)
Andrijana Albijanić (RC Nikšić)

Punjač za telefon
Marko Zajović (FC Snabdijevanje)
Vladimir Pješčić
(Snabdijevanje Herceg Novi)
Rada Jelovac (TE Pljevlja)
Branka Todorović (Direkcija)
Marko Delibašić (Direkcija)

Slušalice
Ivan Bezmarević (HE Piva)
Brankica Soković (TE Pljevlja)
Svetozar Raičević
(Snabdijevanje Podgorica)
Tomo Lješević (Direkcija)
Vanja Milatović
(Snabdijevanje Podgorica)

SKANDINAVKA

	KONJ U EPICI	GLUMAC NIGERIJSKOG PORIJEKLA, KAZIM- HAKIM	IZLETIŠTE KOD TREBINJA	CENTAR NERVNOG SISTEMA (VOKATIV)	DREVNA DRŽA- VA NA TERI- TORIJI DANA- ŠNJE TURSKE, JERMENIJE I IRANA	LITAR	BRZO, ŽIVO, VESELO (U MUZICI)	KANCELARI- JA ZA PO- DRŠKU CAR- INSKE I FIS- KALNE POLI- TIKE	TVRDOGLA- VOST	LIČNA ZAMJENICA PRVOG LICA U JEDNINI	PAKAO
NAGOMILA- VANJE, SKUPLJANJE											
LOGOR, PRIVREME- NO NASELJE ILI SKUP ŠATORA						MLA- DUNČAD SRNE					
	ŽENSKO IME					EVROPSKA FILMSKA AKADEMIJA					SISARI PRILAGOĐE- NI ŽIVOTU U VODI
	GLAVNI GRAD AZERBEJDŽA- NA					EVROPA					
DRUGO SLOVO AZBUKE		UREĐAJ ZA PROIZVODNJU EL. ENERGIJE								FLUOR POSTROJE- NJE ZA PRO- IZVODNJU TOPLOTE	
		VELIKE POSUDE									
AUTOMATI KALAŠNJIK- OVA			UDRUŽENJE TAKSISTA			SLOVO GRČKOG ALFABETA			POKAZNA ZAMJENICA		
			SPORTISTI KOJI SE BAVE RVANJEM			JAMAJKA			TROLEJBUS, KRAĆI OBLIK		
SKUP DIPLOMATA				UJAK (OD MILJA)				PROTOK			
				ŽENSKO IME				HRIŠĆANSKO DEMOKRATS- KA UNIJA			
PTICA GRABLJIVI- CA, ZLATOKRILA					SUPROTNII VEZNIK		GOMILE				
					SASTAVNI VEZNIK		HEMIJSKA OZNAKA ZA JOD				
	PROŠLE GODINE					PREDMET OBOŽAVANJA					MUZIČKA GRUPA
	KNJIGA PJESAMA VASKA POPE					PRONALAZAK					
JUGOSLOV- ENSKI VOJNI I POLITIČKI LIDER, POPOVIĆ					ITALIJA		MJESTO NAMIJENJE- NO ULASKU				
					KOJA PRIPADA SELU		ŽENSKO IME (DATIV)				
POKAZNA ZAMJENICA				SJEVERO- ZAPADNA ARMIJA (SKR.) ROD AJLEND (REG. OZNAKA)			NAJČEŠĆE ŽENSKO IME				
			KOSTO- BOLJA				ŠAMPION				
KOREJSKO PREZIME			GLUMAC IZ SPAJDERME- NA, DŽEK					ČLAN UZ NEODREĐENE IMENICE U ENG. JEZIKU			
								GRAD U INDIJI			
PRVO SLOVO AZBUKE I ABECEDA		ORGANSKI MATERIJAL BILJNOG ILI ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA ZA PROIZVODNJU ENERGIJE							AUSTRIJA		
									BIVŠI NJEMAČKI FUDBALSKI GOLMAN		
	RASTAVNI VEZNIK (SKR.)	JEDAN VOKAL		JEDAN PREDLOG		NORVEŠKA, MEĐU- NARODNA AUTO OZNAKA		RUKOMETNI KLUB (SKR.)			RUDARSKI INSTITUT
		JEDAN PREDLOG		OSNOVNA TARIFA (SKR.)				GRAD U MAĐARSKOJ			
JEDNA OD STRANA SVIJETA						GLAVNI GRAD SENEGALA 3. SLOVO AZBUKE					
KOJI PRIPADAJU LASTAVICI											

